

Till berörd remissinstans

Följebrev Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027

Ni ombeds att yttra er över bifogad remiss senast den 12 februari 2021. Kontakta ansvarig handläggare om ni inte kan svara inom utsatt tid, alternativt om ni väljer att avstå från att svara.

Ansvarig handläggare är Krister Stralström. Telefonnummer: 0850829758.

Instruktioner för remissvar

- För remissinstanser inom eDok skickas remissvar digitalt via eDok till Stockholms Stadshus AB. För övriga remissinstanser skickas remissvar via e-post. Ange diarienummer SSAB 2021/2 i ärenderubrik.
- Om remissvar undertecknat digitalt: Skicka endast det undertecknade remissvaret
- Om remissvar undertecknat analogt: Skicka remissvar i Word-format samt bifoga inskannat undertecknat remissvar
- Skriv en sammanfattning av bolagets synpunkter vid remissvar över en A4-sida
- Bilägg inte remissunderlaget
- E-postadress: remiss@stadshusab.se

Mottagare

Remissinstanser för detta ärende är följande:

- Stockholms Hamn AB
- registraturet@svoa.se

Bilagor

1. Följebrev Följebrev Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027, SSAB 2021/2
2. Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027
3. Bilaga - Förslag till vision MVVF Utvärdering MER
4. Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027
5. Förslag till vision MVVF 2022 - 2027

Med vänlig hälsning,

Ingrid Storm
Stockholms Stadshus AB

Remiss över förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027

Under hösten 2019 lyftes frågan i Mälarens vattenvårdsförbunds styrelse om att ta fram en vision¹ för kommande verksamhet inom förbundet, med anledning av att projektet Mälaren - en sjö för miljoner (MER) löper ut till sista december 2021. Slutår 2027 valdes med anledning av att vi enligt vattenförvaltningen ska ha uppnått god status i våra vattendrag detta år.

En arbetsgrupp, visionsgrupp, utsågs inom styrelsen för att bereda frågan. Visionsgruppen har bestått av:

Staffan Jansson (Västerås stad, ordförande MVVF)
Erik Östman (Region Stockholm, vice ordförande MVVF)
Lars Greger (Södertälje kommun)
Göran Åström (Länsstyrelsen i Stockholm)
Helene Ejhed (Norrvatten)
Kjell Johansson (LRF)
Elin Ångman (MVVF, projektledare MER)
Viktor Kärvinge (MVVF, åtgärdssamordnare Sagån/Mälaren)
Ingrid Hägermark (MVVF, förbundschef)

Visionsgruppen inledde med att ta fram ett förslag under våren 2020. I september hölls sedan ett informationsmöte dit samtliga medlemmar var inbjudna. Under oktober och november har sex arbetsgruppsmöten hållits med medlemsorganisationerna, för att diskutera visionen och ta in synpunkter. Det har varit viktigt att göra det här arbetet tillsammans, då Mälarens vattenvårdsförbund är sina medlemmar och kansliet ska göra det alla har behov av. Vid mötena har medlemmarna varit indelade i grupper efter typ av organisation:

- Statliga myndigheter
- Kommuner grupp 1 (västra och mellersta Mälaren)
- Kommuner grupp 2 (kommuner i Stockholms län)
- Ideella föreningar
- Vattenverk och företag
- MER-kommuner

Visionsgruppen har behandlat de synpunkter som kommit fram vid höstens alla möten om visionen, och därefter reviderat förslaget. Nedan följer styrelsens slutliga förslag till vision för förbundets verksamhet under perioden 2022-2027. Förslaget går nu ut på remiss till er medlemmar inför årsstämman 2021. Vi skickar även förslaget till övriga kommuner inom avrinningsområdet/som tar dricksvatten från Mälaren eftersom förslaget innebär en möjlighet för dessa kommuner att bli medlemmar.

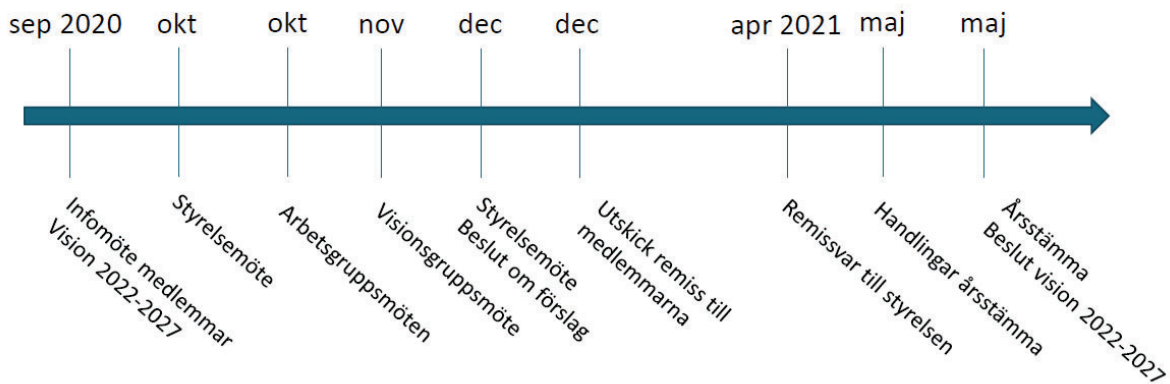
Tillsammans med förslaget till vision, skickar vi även ut ett förslag till organisation och finansiering av kansliet från och med 2022. Observera att förslaget till vision och förslaget till finansiering

---

¹ Vision enligt Svenska Akademiens ordbok: föreställning om hur ideal ska förverkligas eller föreställning om framtida mål

kommer att gå som två separata ärenden och separata beslut vid årsstämman, även om de nu skickas ut samtidigt på remiss.

Tidslinje visionsarbetet

Visionens huvudinriktning

I visionsgruppen visade det sig tidigt att den gemensamma inställningen bland de utsedda ledamöterna var att vi bör satsa på att förstärka åtgärdsarbetet framöver. Inom vattenförvaltningen har man under ganska lång tid lagt ner mycket kraft på att kartlägga problemen och komma fram till vilka åtgärder som behöver göras. Nu har vi kommit till den punkt där vi vet ganska väl vad som måste göras och vi behöver lägga extra kraft på att genomföra det.

I vattenförvaltningsutredningen från 2019 betonas också särskilt vikten av att fokusera på arbetet med åtgärder framöver för att uppnå målen. I den uttalar också att det finns en möjlighet att vattenvårdsförbund och vattenråd kan komma att få en större roll i framtida arbete med åtgärder på lokal nivå.

Det är det som visionen bygger på, att förstärka arbetet med att samordna vattenvårdsåtgärder samt att utvidga det till att omfatta alla medlemmar i förbundet och inte enbart de som är med i projektet MER. Målet är rent vatten och friska ekosystem i Mälaren och dess tillrinnande vattendrag

Nytta och mervärde med gemensamt arbete

När vi samarbetar kan vi åstadkomma mer och bättre arbete, som dessutom är mer kostnadseffektivt. Det har vi sett under de åren vi har arbetat med att stötta kommunerna med vattenvårdsåtgärder i Mälarens vattenvårdsförbund inom projektet MER. Vi har också varit relativt framgångsrika i att samordna gemensamma ansökningar för att söka bidrag såväl nationellt som från EU.

Det är det som visionen bygger på, att förstärka det samordnade arbete är kostnadseffektivt och att det får större genomslag.

Respons från medlemmarna under arbetet

Responserna från medlemmarna under samtliga arbetsgruppsmöten har genomgående varit positiv och önskemålet från de som har deltagit i mötena har varit att vi bör gå mot det håll som visionen visar. Efter arbetsgruppsmötena har det därför inte blivit några större förändringar i förslaget till vision, egentligen bara några få förtydliganden där det tidigare har varit vissa oklarheter.

Vägval inför 2022

Projektet Mälaren – en sjö för miljoner har varit ett bra sätt att pröva ett nytt sätt att arbeta inom Mälarens vattenvårdsförbund, att samordna arbete kring åtgärder. Nu kommer det projektet att avslutas december 2021, och därmed står förbundet inför ett vägval.

1. Fortsätta med nuvarande form av verksamhet, förlänga projektet MER
2. Utveckla verksamheten i linje med föreslagen vision 2022-2027
3. Återgå till tidigare verksamhet innan MER

Vägval 1 - Fortsätta med nuvarande form av verksamhet, förlänga projektet MER

- Miljöövervakning i Mälaren
- MER – stöttar de kommuner som deltar med samordning av åtgärder, projektutveckling och söker finansiering
- Åtgärdssamordning
- Informerar om resultat från miljöövervakning och MER
- Nätverkar inom styrelse och arbetsgrupper
- Driver frågan om bekämpning av sjögull

Vägval 2 - Utveckla verksamheten i linje med föreslagen vision 2022-2027

- Miljöövervakning i Mälaren inklusive tillrinnande vattendrag och metoder för uppföljning av åtgärder
- Kompetensnätverk med specialistkompetens, samverkan av medlemmarnas kunskaper
- Stöttar samtliga medlemmar med samordning av åtgärder, projektutveckling och söker finansiering. Helhetsgrepp om vattenfrågan och åtgärder
- Arbetar förebyggande med kommande utmaningar
- Gör vår röst hörd gentemot sektorsmyndigheter, lyfter frågan om våra medlemmars behov kring vattenvård i sötvatten
- Kommunikerar Mälarens värde och nytta för ökad medvetenhet

Vägval 3 – Återgå till tidigare verksamhet innan MER

- Verksamheten omfattar i princip enbart miljöövervakning i Mälaren
- Tar fram vissa utredningar
- Informerar om resultat från miljöövervakningen

Information kring förslaget till vision

Under januari kommer det mer information kring innehållet i visionen i form av filmer och annat underlag som kommer att finnas på vår hemsida www.malaren.org

Vi återkommer om det. Fram till dess kan ni ta del av den presentation som gjordes på visionsmötet den 18 september i Stockholm:

<http://media.malaren.org/2020/10/200918-MVVF-Visionsmöte-20200918-inkl-menti.pdf>

Vi från kansliet/styrelsen kommer gärna ut och besöker er (via skype) och berättar om Mälarens vattenvårdsförbund och visionen vid nämndmöten/KS/KF vid önskemål. Vi kommer även att ta fram presentationsmaterial under januari för den som själv vill presentera visionen i sin kommun/medlemsorganisation.

Remissvar

Vi önskar få in era synpunkter på dessa två förslag:

1. Vision för Mälarens vattenvårdsförbund 2022-2027
2. Organisation och finansiering av MVVF verksamhet från 2022

Vi vill ha in era synpunkter senast den **31 mars 2020**. Skicka svaren antingen på e-post till ingrid.hagermark@lansstyrelsen.se eller linda.erikols@lansstyrelsen.se eller med vanlig post till Mälarens vattenvårdsförbund, C/O Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås.

Staffan Jansson
Ordförande

Ingrid Hägermark
Förbundschef

Sändlista

Medlemmar i Mälarens vattenvårdsförbund samt MER

Medlemskommuner

Botkyrka
Ekerö
Enköping
Eskilstuna
Hallstahammar
Huddinge
Håbo
Järfälla
Knivsta
Kungsör
Köping
Nykvarn
Salem
Sigtuna
Stockholm
Strängnäs
Solna
Sundbyberg
Södertälje
Upplands-Bro
Upplands Väsby
Uppsala
Västerås

Medfinansiärer MER

Fagersta
Heby
Norberg
Sala
Smedjebacken
Sollentuna
Täby
Östhammar

Länsstyrelser

Stockholms län
Södermanlands län
Uppsala län
Västmanlands län.

Regioner

Region Stockholm
Region Uppsala
Region Västmanland.

Företag och vattenverk

Pfizer Health AB
Ragn-Sells Avfallsbehandling AB
Svensk Oljeåtervinning AB
Yara AB
Mälarenergi
Norrvatten
Stockholm Vatten AB

Vattenvårdsorganisationer

Arbogaåns vattenförbund
Fyrisåns vattenförbund
Hedströmmens vattenförbund
Hjälmarens vattenvårdsförbund
Kolbäcksåns vattenförbund

Svealands kustvattenvårdsförbund.

Myndigheter

Havs- och vattenmyndigheten
Sjöfartsverket

Intresseorganisationer

VAS-rådet
Mälarens fiskareförbund
Sportfiskarna region Mälaren

LRF Mälardalen
LRF Södermanland
Naturskyddsföreningen i

Södermanland
Naturskyddsföreningen i Västmanland
Naturskyddsföreningen i Uppsala.

Ej medlemmar

Kommuner inom avrinningsområdet

Arboga
Hallsberg
Katrineholm
Kumla
Laxå
Lekeberg
Lindesberg
Ljusnarsberg
Ludvika
Nora
Norrtälje
Skinnskatteberg
Surahammar
Tierp
Vallentuna
Örebro

Kommuner som ligger utanför avrinningsområdet, men som tar dricksvatten från Mälaren

Danderyd
Haninge
Lidingö
Nacka
Nynäshamn
Tyresö
Vaxholm
Värmdö
Österåker

Myndigheter

Naturvårdsverket

Utvärdering av projektet Mälaren – en sjö för miljoner

Mälarens vattenvårdsförbund

TITEL	Utvärdering av projektet Mälaren – en sjö för miljoner
RAPPORTNUMMER	2020-1537-A
BESTÄLLARE	Mälarens vattenvårdsförbund
FÖRFATTARE	Barbro Beck-Friis, Jenny Bond, WRS
GRANSKNING	Maja Granath, WRS
UTGÅVA/STATUS	Slutversion
DATUM	2020-05-12
OMSLAGSBILD	Ingrid Hägermark, fotograf

Sammanfattning

Bakgrund

Mälarens vattenvårdsförbund har sedan 2013 drivit Projektet *Mälaren – en sjö för miljoner*, förkortat MER. Projektet har haft till syfte att stötta kommunerna runt Mälaren i deras komplexa arbete med vattenfrågor sedan införandet av vattendirektivet. 23 kommuner i Mälarens avrinningsområde är medlemmar i MER.

Projektet löper ut 2021 och Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) vill nu göra en utvärdering för att få kunskap om hur MER har fungerat, vad i verksamheten som har varit ett stöd för kommunerna samt hur en ny version av MER skulle kunna se ut. Målgrupp för utvärderingen är i första hand i projektet engagerade tjänstemän och politiker från medlemskommunerna.

Mälarens vattenvårdsförbund vill även utvärdera vad medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund som inte är anslutna till MER vet och anser om projektet.

Enkät till medlemmar i MER

Vi ser att medlemmarna överlag har ett behov av stöd gällande vattenfrågor, dels i form av expertstöd men dels även i form av kunskapsutbyte kommuner emellan. Man önskar forum för att jämföra och utbyta erfarenheter då man ofta ställs inför likartade problem och då kan dra nytta av varandras tidigare erfarenheter.

Insatser arrangerade av MER för ökad kunskap och samverkan gällande kommunernas vattenvårdsarbete har uppskattats och får ett bra betyg. Deltagarna har framför allt deltagit i seminarier, konferenser och fältbesök.

När det kommer till MER:s påverkan i kommunerna anser drygt en tredjedel av de svarande att projektet har haft effekt på tagna beslut gällande vattenfrågor. En lika stor andel tycker även att projektet bidragit till förändringar i det praktiska arbetet.

Intresset för fortsatt medlemskap i MER är mycket stort.

Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Undersökningen visade även för denna grupp att det finns ett stort behov av stöd inom information, samverkan, kunskapsöverföring. Rent konkret efterfrågades bland annat kunskap kring limnologi, status på Mälaren samt syfte och mål med vattenskydd.

Det framkom också att denna grupp redan använder sig av andra etablerade nätverk för kompetensutbyte och de utnyttjar även extern expertis vid behov.

Intresset för ett framtida medlemskap i MER beror på den inriktning en eventuell fortsättning av projektet får.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1 Bakgrund och syfte.....	5
2 Material och metoder	6
2.1 Enkät till medlemmar i MER	6
2.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	7
3 Resultat.....	8
3.1 Enkät till medlemmar i MER	8
3.1.1 Kunskap om MER.....	8
3.1.2 Medverkan i MER	9
3.1.3 Åtgärdsområden	9
3.1.4 Projektets betydelse.....	10
3.1.5 Projektets påverkan	12
3.1.6 Projektets värde	14
3.1.7 Projektets brister, fördelar och framtida utveckling.....	16
3.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	20
3.2.1 Kunskap om MER och LIFE IP RICH WATERS.....	20
3.2.2 Medverkan i MER	21
3.2.3 Nuvarande situation och framtida behov	21
3.2.4 Projektets betydelse.....	23
3.2.5 Projektets påverkan	23
3.2.6 Projektets framtida utveckling.....	24
4 Slutsatser	25
4.1 Enkät till medlemmar i MER	25
4.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	25
4.3 Slutord	25

1 Bakgrund och syfte

Mälarens vattenvårdsförbund har sedan 2013 drivit Projektet *Mälaren – en sjö för miljoner*, förkortat MER, som har haft till syfte att stötta kommunerna i deras komplexa arbete med vattenfrågor sedan införandet av vattendirektivet. 23 kommuner i Mälarens avrinningsområde är medlemmar i MER.

Projektet löper ut 2021 och Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) vill nu utvärdera det för att få kunskap om hur MER har fungerat, vad i verksamheten som har varit ett stöd för kommunerna samt hur en eventuell ny version av MER skulle kunna se ut. Målgrupp för utvärderingen är i första hand i projektet engagerade tjänstemän och politiker från MER:s medlemskommuner.

Mälarens vattenvårdsförbund vill även utvärdera vad medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund som inte är anslutna till MER vet och anser om projektet.

Miljökonsultföretaget WRS AB har fått uppdraget att leda utvärderingen. Mälarens vattenvårdsförbund har tillhandahållit en kontaktlista med dem som tillfrågades att delta. Alla svar är anonyma.

Utvärderingen kommer eventuellt att kompletteras med muntliga intervjuer.

2 Material och metoder

Utvärderingen delades in i två moment:

1. Enkät 1. Enkätstudie till MER:s medlemskommuner. Utformning av enkät 1 redovisas i Bilaga 1.
2. Enkät 2. Enkätstudie till medlemmar i Mälarens vattenvårdsförbund, MVVF, som inte är medlemmar i MER. Utformning av enkät 2 redovisas i Bilaga 2.

2.1 Enkät till medlemmar i MER

En länk till enkäten, som låg online, skickades via mail till totalt 73 personer, se Tabell 1. Utskicket skedde i två omgångar. Det första utskicket gick till 47 personer den 26 mars med sista svarsdag 9 april. Det andra utskicket gick till 26 personer den 15 april med sista svarsdag 28 april. Antal utskick till tjänstemän och politiker som arbetar med vattenfrågor på respektive kommun redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Antal personer i varje medlemskommun som fick enkäten.

Kommun	Antal personer
Enköping	7
Eskilstuna	2
Fagersta	3
Hallstahammar	3
Heby	2
Håbo	7
Kungsör	2
Köping	4
Norberg	2
Nykvarn	2
Sala	2
Smedjebacken	6
Sollentuna	2
Stockholm	2
Strängnäs	4
Sundbyberg	2
Södertälje	2
Täby	4
Upplands-Bro	3
Upplands Väsby	3
Uppsala	4
Västerås	3
Östhammar	2
Totalt	73

2.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

En länk till enkäten, som låg online, skickades via mail till totalt 56 personer den 26 mars med sista svarsdag 9 april.

Tabell 2. Utskick till berörda som arbetar med vattenfrågor.

Kommun/organisation/företag	Antal personer
Arboga	1
Botkyrka	1
Ekerö	2
Eskilstuna	1
Havs- och vattenmyndigheten	3
Hjälmarens vattenvårdsförbund	1
Järfälla	2
Knivsta	2
Länsstyrelsen i Stockholms län	8
Länsstyrelsen i Uppsala län	2
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2
Länsstyrelsern i Södermanlands län	2
Mälarens Fiskareförbund	2
Naturskyddsföreningen	5
Norrvatten	3
Pfizer	1
Ragnsells	1
Region Stockholm	2
Region Uppsala	1
Region Västmanland	1
Salem	1
Sigtuna	1
Skinnskatteberg	1
Solna	1
Sportfiskarna region Mälardalen	1
Stockholm Vatten och Avfall	3
Storstockholm	1
Surahammar	1
Svensk Oljeåtervinning AB	1
Trafikverket	1
Yara AB	1
Totalt	56

3 Resultat

3.1 Enkät till medlemmar i MER

Svarsfrekvensen blev 38 % då antalet enkätsvar var 28 stycken av totalt 73 utskick. Av de som svarade var fördelningen tjänstemän 70 % och politiker 30 %. Drygt 50 % av svaren representerar kommuner med färre än 30 000 invånare.

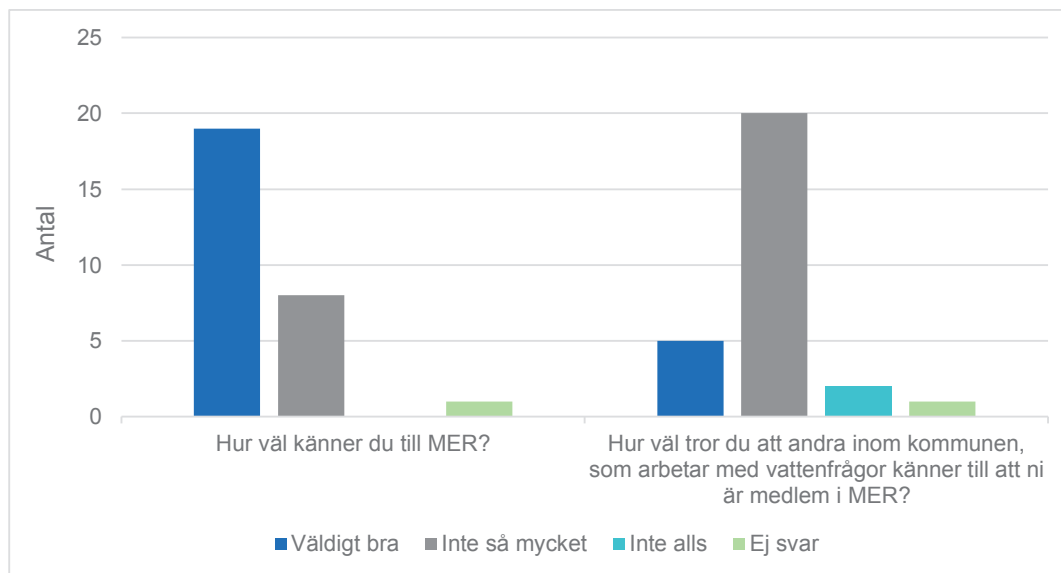
De tillfrågade har varierad erfarenhet av arbete med vattenfrågor. Av de svarande har:

- 90 % har arbetat med vattenfrågor i mer än ett år
- 70 % har arbetat med vattenfrågor i fem år eller mer
- 70 % har medverkat i MER i över ett år
- 20 % har varit med sedan starten 2013

Nedan redovisas ställda frågor och svarsresultatet samt citerade kommentarer till respektive fråga.

3.1.1 Kunskap om MER

De tillfrågade ombads svara på hur väl de känner till MER och dess verksamhet, se resultaten i figur 1.

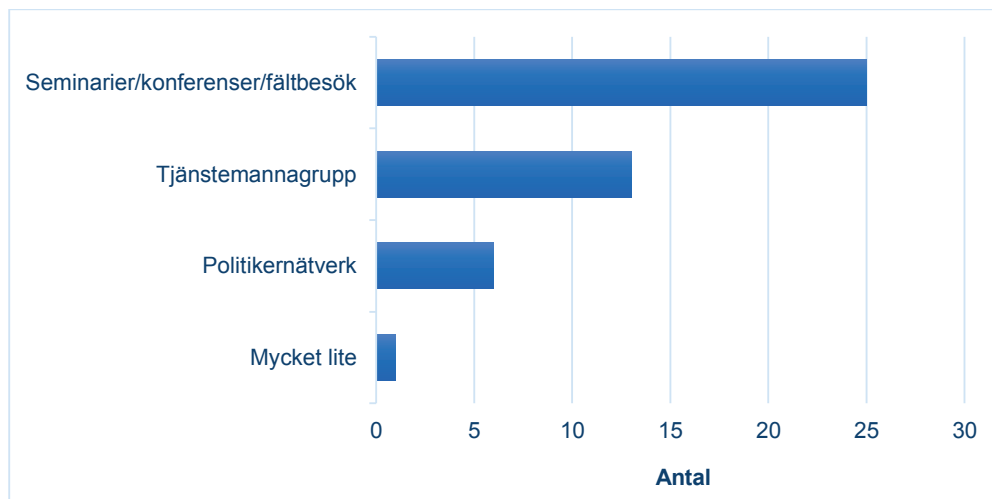
Figur 1. Svar från enkätfråga 7-8.

Lite drygt två tredjedelar av de tillfrågade anger att de känner till MER väldigt bra. Dock tror många av dem att det finns berörda inom den egna kommunen som arbetar med vattenfrågor men inte känner till att man är medlemmar i projektet.

3.1.2 Medverkan i MER

Hur har du medverkat i MER?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas?

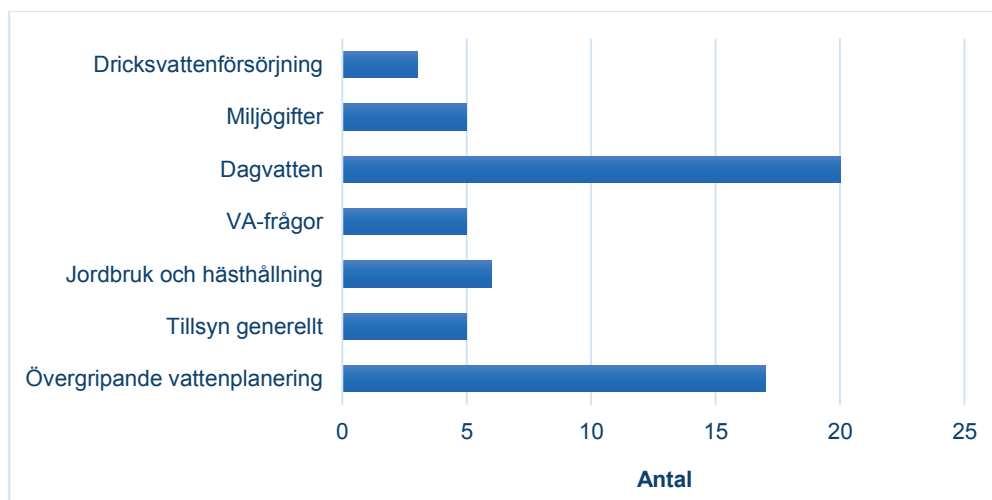
Figur 2. Svar från enkätfråga 4.

De insatser i projektet som nått flest deltagare är: Seminarier/konferenser och fältbesök.

3.1.3 Åtgärdsområden

Inom vilka områden har ni fått hjälp av MER?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas.

Figur 3. Svar från enkätfråga 5.

Det område där flest medlemmar anger att de har fått hjälp av MER-projektet är Dagvatten följt av Övergripande vattenplanering.

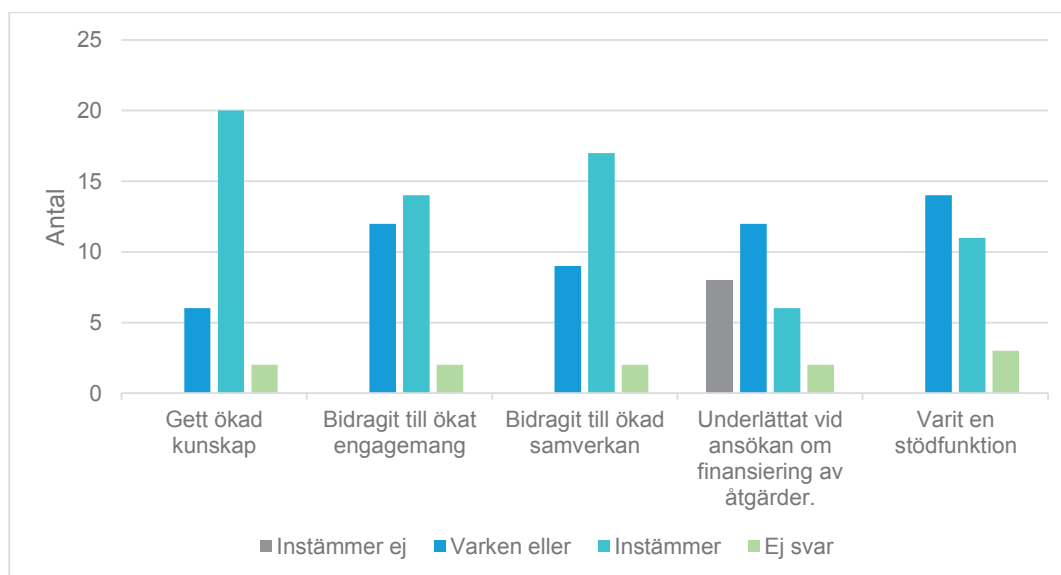

3.1.4 Projektets betydelse

Hur instämmer du i följande påståenden om projektets betydelse för kommunens vattenvårdsarbete?

Frågorna/påståenden graderades enligt;

Instämmer ej, Varken eller, Instämmer, Ej svarat

Figur 4. Svar från enkätfråga 9–13.

Av svaren att döma har MER lyckats med sitt mål med att öka kunskapen gällande vattenarbete i kommunerna, över 70 % instämmer i detta påstående. Hälften av de som svarat, det vill säga 50 %, anser även att projektet har lett till ökat engagemang. När det kommer till samverkan som vi ser skattas väldigt högt bland deltagarna är det 60 % som anger att MER bidragit till en ökning i densamma. Att MER fyllt sin roll som en stödfunktion instämmer nästan 40 % på.

När det kommer till MER:s funktion som ett stödorgan vid ansökan om finansiering så instämmer drygt 21 % i detta medan drygt 28 % säger att de inte instämmer. Majoriteten, drygt 40 % anger svaret varken eller och ca 10 % lämnar inget svar. Av kommentarerna som lämnats kan man dock se en rad olika förklaringar till det varierade resultatet.

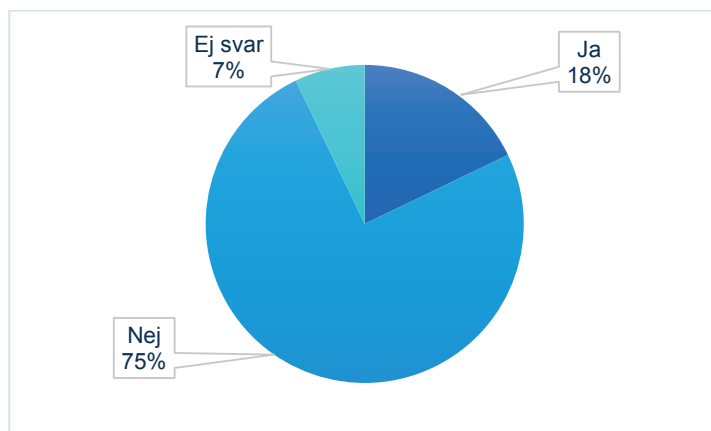
Kommentarer från enkättagare:

- Om vi hade sökt något stöd hade nog MER varit till hjälp så den delen vilar på oss.
- I kommunen har vattenfrågor inte varit högprioriterade, vilket gör att MER inte nyttjats i den omfattning som varit möjlig.
- MER har stöttat på ett bra sätt, fr a när det gäller kompetensutveckling. Vi hade redan innan en god kapacitet att t ex söka medel, men har till viss del stärkts/inspirerats genom MER-samarbetet. MER:s styrkor skulle bättre behöva visas upp för politiken, men genom våra vattenpolitiker har medvetenheten blivit större även där.
- Som större stad har vi många som arbetar med frågan och bred kompetens men utspritt. Därför har kanske inte MER bidragit till oss i så stor utsträckning som i

mindre kommuner. Men vi anser att arbete är viktig för att förbättra vattenkvaliteten i Mälaren och lyfta frågor. Har också varit bra att kunna delta i de satsningar och seminarium som varit.

- Vi har stor egen kompetens inom vatten så vår medverkan i MER är kanske inte så viktig för kommunens del på tjänstemannanivå, därmed inte sagt att det inte är viktigt att vi deltar.
- Vi har inte vänt oss till MER för ansökningar om finansiering av åtgärder
- Gemensamma seminarier har varit mycket uppskattat av många tjänstepersoner. Politikermöten kommer bli ett bra stöd i kommunens vattenarbete - att politikerna träffar varandra över kommungränserna. Bra även med inbjudningar till politikerna till seminarierna och annat.
- Har inte fått återkoppling från sittande majoritet vad som gjorts, därav konstiga svar.
- Vi har gått/ska få utbildning kring bidragsansökningar men inte skickat in någon utifrån det ännu

Har din kommun fått hjälp från MER med att söka ekonomiskt stöd till åtgärder till exempel deltagande i EU-projekt eller LOVA/LONA-medel?

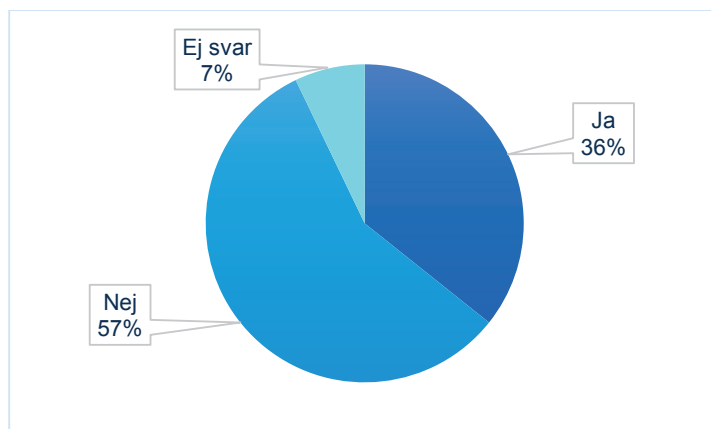

Figur 5. Svar från enkätfråga 6.

Grafen ovan är antagligen inte rättvisande. Då enkäten är anonym går det inte att urskilja hur många kommuner som verkligen fått hjälp med att söka bidrag då flera svar kan representera samma kommun. Fem svarande har angett att de fått hjälp med ansökan och dessa anger även att de fått det sökta stödet. Tjugoen svarande svarar nej på frågan men

3.1.5 Projektets påverkan

Har deltagande i MER lett till förändringar i kommunens beslut gällande vattenfrågor?

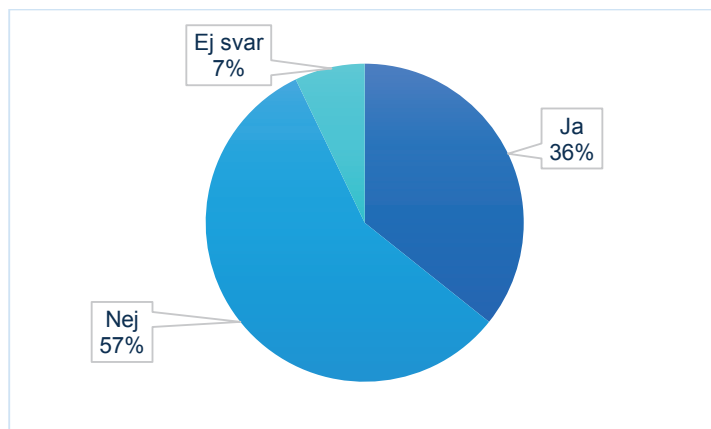
Figur 6. Svar från enkätfråga 14.

En majoritet, 57 %, ansåg att deltagande i projektet inte lett till förändringar i kommunens beslutsfattande gällande vattenfrågor men kommentarerna visar ändå på en rad positiva effekter och framtidstro.

Kommentarer från enkättagare:

- Jättesvår fråga. Men framför allt att vattenfrågan under de senaste åren fått ökad tyngd som politisk fråga. Där har MER varit en viktig faktor.
- Vi har kommit igång med ett bra arbete kring dagvatten.
- Uppmärksammat
- Medlemskapet har gjort att min startsträcka inom kommunen varit kortare - har bidragit till beslut om framtagande av LÅP:ar
- Inte under tiden jag arbetat med frågorna då man nyligen antagit en vattenplan som man arbetar utifrån.
- Projektet har varit ett stöd till den tjänsteperson som arbetar med vattenfrågor, då det i en mindre kommun som vår inte finns en tydlig organisation kring strategiskt vattenarbete. Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och tydligare krav kring MKN har haft betydelse för att kommunen har ett något bättre fokus på vattenfrågan ur det perspektivet. MER har varit ett bra forum för att sprida kunskap kring vattenfrågan inom kommunen.
- Svårt att bedöma, förhoppningsvis har MER genom nätverkande aktualiserat vattenfrågorna även på politisk nivå (där de tunga besluten tas). Det har inte funnits så många tillfällen att internt föra fram projektets fördelar till beslutsnivån, men hoppas på mer framöver.
- Deltagande i LIFE-projekt
- Mer fokus på frågan
- Vi har fått en utsedd och mer aktiv vattenpolitiker

Har MER lett till förändringar i det praktiska arbetet med kommunens vattenfrågor?

Figur 7. Svar från enkätfråga 15.

Ungefär en tredjedel av deltagarna ser att projektet lett till förändringar i kommunens praktiska arbete med vattenfrågor till exempel vid framtagande av kommunens Dagvattenplan. Dock anser en majoritet även i denna fråga att ingen förändring skett.

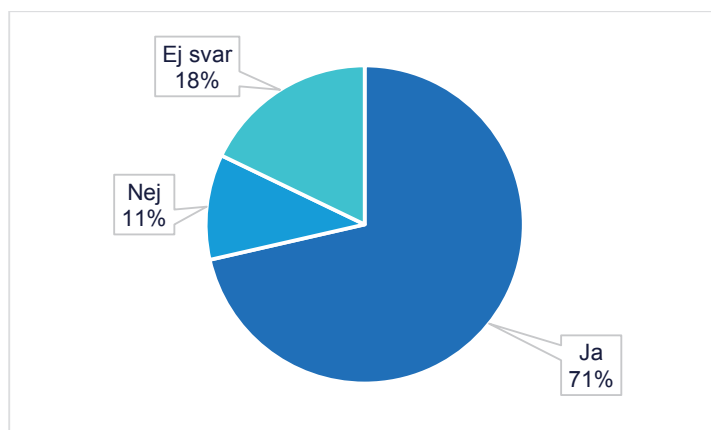
Kommentarer från enkättagare:

- Även om vi har en bit kvar så har en förflyttning av arbetet skett när det gäller dagvatten och hantering av dagvatten.
- Vattenfrågor kommer lättare in i olika typer av planeringsdokument.
- Uppmärksamhet
- Inte under tiden jag arbetat med frågorna då man nyligen antagit en vattenplan som man arbetar utifrån.
- Både och. Projektet har bidragit till att kunskapshöja inom kommunen genom kurser och seminarier samt informationsspridning via tjänstemannagrupper. Det finns en större medvetenhet inom tjänstemannaorganisationen. Jag skulle önska att de förtroendevalda vattenpolitikerna inom kommunen var mer synliga i vattenfrågan för att få till ett tydligare förvaltningsövergripande vattenarbete. MER jobbar en hel del gentemot förtroendevalda, men det verkar som det tar tid innan det får gehör i organisationen.
- Beviljat LONA ledde till möjligheter.
- det är väldigt svårt att bedöma, men då vattenarbetet styrs av flera olika lagstiftningar i första hand så är det snarare de som styr hur det praktiska arbetet genomförs.
- Tror att det har påverkat men är osäker på hur
- Ökad samverkan med andra kommuner.
- Mer fokus på vattenfrågan, satt vårt arbete och vår situation i ett större sammanhang
- Seminarier och utbildningar har givit bra inspel till kommunens arbete med vattenfrågor, t.ex. övergödning, dagvatten etc. Det är långa processer att ändra ett arbetssätt, men varje del i kompetenshöjningen är viktig.

- Stort stöd i framtagande av dagvattenplan för kommunen.

3.1.6 Projektets värde

Har deltagande i MER varit värt pengarna?

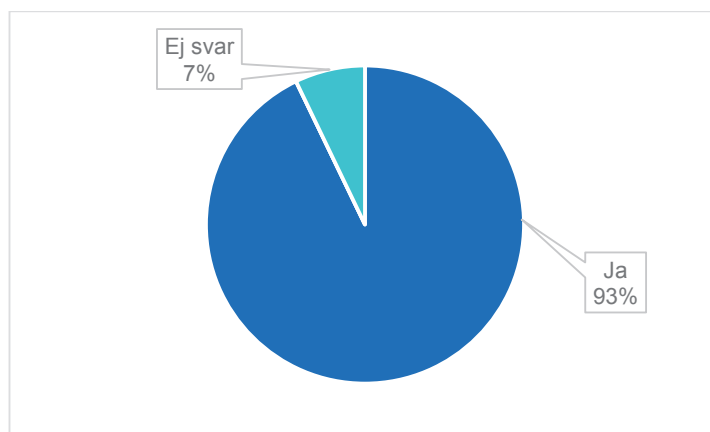
Figur 8. Svar från enkätfråga 16.

En stor andel, 71 %, av de svarande anser att deltagandet i MER varit värt de avgifter som kommunens medlemskap inneburit.

Kommentarer från enkättagare:

- Vi har inte så stort behov för kommunens del men ser ett värde i att vi deltar i samverkan med andra
- Vet inget om deltagandet och därför inget resultat

Skulle du vilja att din kommun fortsätter att satsa pengar i framtiden?

Figur 9. Svar från enkätfråga 17.

Vi tolkar denna fråga som en fortsättning av den förra och då säger hela 93 % att de är intresserade av att deras kommun har en fortsatt medverkan i MER. Det framgår dock av någon kommentar att frågan inte är helt tydligt formulerad.

Kommentarer från enkättagare:

- Det finns en rad frågor som behöver få uppmärksamhet från ett större sammanhang. Där är MER bra. Fortfarande finns det ett underskott av kunskap om de värden som en förbättrad vattenkvalitet bidrar till. En rad ekosystemtjänster som på ett tydligare sätt behöver beskrivas. Vi närmar oss en situation då allt fler åtgärder kommer till stånd. I det här arbetet uppstår en rad genomförandefrågor som är knepiga. En rad åtgärdssamordnare stöter allt oftare på dessa frågor. Vi behöver samverka för att det ska bli en effektivare genomförandeprocess.

Kopplat till genomförandet är också en knepig finansieringssituation där det finns en rad olika källor att ansöka om. Var och en med sina inbyggda knepigheter. Landsbygdsprogrammet kanske det sämsta exemplet. Där finns en finansiering för anläggande av våtmarker. I det län som jag är verksam i är det inte ens värt att söka stödet. Medan en del andra län utarbetat lösningar som gör att man gör slut på medlen.

LÅP är ett annat viktigt instrument för att motivera åtgärder. Men vad är LÅP och hur definieras en bra LÅP. Så här långt har vi fått se Stockholm m fl stora städer ta fram en viss typ av LÅP. Men är dessa rimliga och hur många åtgärder leder de till i slutändan om man inte har med markägare med rådighet från början? Vi behöver lära av varandra när det gäller dessa utredningar.

- En ökad exploatering av städer leder till ökad belastning på vattenmiljöer. Idag finns en otydlig eller tvetydig lagstiftning kopplat till hantering av dagvatten. Denna behöver ändras. MER kan vara med och trycka på beslutsfattare om detta behov.
- Det ger viktig inspiration och kunskap för att driva vattenfrågor.
- Nödvändigt för framtida vattenfrågor.
- För att ha kvar det samarbete och kunskapsutbyte/-spridning som startats. På senare tid har MER bidragit mycket till det praktiska arbetet i kommunen, vilket har varit väldigt värdefullt. Värdefull länk mellan kommunerna.
- Då kommunerna ställs inför liknande utmaningar är kunskaps- och erfarenhetsutbyte viktigt och troligtvis mer resurseffektivt.
- Det är viktigt att samverka över kommungränser för att lyckas med vattenförvaltningen och för detta krävs det en organisation som kan samla olika kommuner och myndigheter. Ett framtida projekt skulle gärna kunna fokusera än mer på att få till samverkan där det verkligen behövs för att ställa större krav på att få till faktiska åtgärder.
- Samverkan och kunskapsutbyte
- Vatten är en överlevnads-nödvändighet
- Det är väldigt värdefullt att ha nätverket som MER utgör att lyfta frågor, att få stöd där det saknas och att få inspiration från andra närliggande kommuner. MER har ju medfört att LIFE IP Rich Waters fått finansiering och genom projektet har vi fått till beslut i viktiga frågor. Om vi framöver kan få till flera liknande projekt så går pengarna som man lägger på MER att räkna hem många gånger om. Men

framför allt är det nätverket som MER utgör och kompetenshöjande aktiviteter som vi vill fortsätta ta del av.

- Bra med en organisation som kan anordna olika aktiviteter kopplat till vattenförvaltning
- Att vattenkvaliteten i Mälaren förbättras är till gagn för alla kommuner i avrinningsområdet. Om MER kan arbeta med information för att få igång åtgärdsarbetet är pengarna som satsat värt det.
- Bra seminarier som fångar upp aktuella frågor och bidrar till en ökad kunskap.
- Bra mötesform för kommuner och vattenarbete
- Under en period fick vi kommuner konsultstöd via Skype genom Ecoloop, det tycker jag var väldigt värdefullt, och klart värt pengarna vi satsade.
- Satsa pengar på vad? Konstig fråga. Vi måste låta vattenvården kosta pengar.
- Vår insats är relevant för det vi kan ta del av inom MER, även om vi ingår som en mycket liten del av avrinningsområdet till just Mälaren. Seminarier och annat är allmängiltiga för alla kommuners vattenfrågor.
- Eftersom den här typen av arbetssätt är nödvändig, vatten känner inga kommungränser!

3.1.7 Projektets brister, fördelar och framtida utveckling

På dessa punkter fick de svarande chans att nämna tre sämre saker och tre särskilt bra saker de upplevt med projektet. Här gavs även tillfälle till att påverka vad MER borde satsa på i en eventuellt ny projektperiod.

- Exempel på något som efterfrågats är syfte och målbild
- Samverkan och erfarenhetsutbyten lyfts fram som speciellt uppskattade
- En önskvärd framtida inriktning på projektet är mer praktiskt åtgärdsarbete och tydlighet gällande ansvar.

Nämn upp till tre saker som du anser har fattats/fungerat dåligt i projektet

Kommentarer från enkättagare:

- Det skulle ha funnits ett tydligare förväntan/krav på projektets deltagare att åstadkomma förbättringsarbete inom vattenförvaltningen inom den egna organisationen. Innan vår kommun kom med i tjänstemannagruppen så var projektet ganska anonymt för oss.
- En tydligare förankring i kommunen av syftet/möjligheterna med MER hade kanske ökat viljan att nyttja stödet. Om vattenfrågor inte drivs aktivt minskar också behovet av MER. Frågan är också varför vattenfrågor inte drivs aktivt, om resurser inte finns eller om kompetens saknas? Kompetensfrågan kan sannolikt gälla för både tjänstepersoner och politiker.
- Vid föredrag om läkemedel och föroreningar har nivån stundtals varit för hög. Presentationer bör anpassas till nivå för tjänstemän och lekmän.
- Ansvarsfrågorna

- Det är svårt/otydligt hur Mälarens vvf, MER och LIFE IP-projektet hör ihop. Vet att det är svårt och delvis samma personer som är involverade, men bra att vara tydlig med det särskilt mot politiker. Eftersom MER behöver ytterligare finansiering framöver om det ska permanentas, är det viktigt att det tydligt marknadsförs i så många sammanhang som möjligt.
- Helhetssynen - lyfta var åtgärder gör ner nytta vad bör prioriteras i olika delar. Kanske hade det varit lättare om det varit en adressat nu är det både MER, MVVF och LIFE IP alla med fokus på Mälaren blir svårt att hålla reda på vem som gör vad och vem som åstadkommit vad. Skulle behöva en tydlighet över vem som gör vad.
- Det borde ha funnits fokusgrupper, exempelvis för de som problem med internbelastning eller miljögifter eller något annat tema. Vi levererade information vattenprojekt som skulle till en kunskapsbank men har inte hört något mer efter det. Därifrån kunde man tagit upp olika teman.
- Uppföljning och konsekvenser för våra diskussioner. Vi diskuterar mycket om tex behov av förändringar lagstiftning etc men händer något? Återkoppla gärna. Skulle också önska samverkan i lite mindre grupper kring specifika frågor. Dvs mer av handlingskraft och personliga bollplank- hur skulle jag kunna göra med mina arbetsuppgifter idag? Skulle vara bra med tydligare lobbying från vår grupp till politisk nivå och regering.
- Efter några år känns det som det inte är så mycket nytt, och så kanske det ska vara? Ibland känns projektet väldigt "internt" och inte så utåtriktat som man kanske kunde önska. MER generell info om vatten ut till deltagarna, mer "snabba puckar" vore önskvärt.
- Tydlig målbild. Tydligt syfte. Tydlig projektplan.
- Tjänstemannaträff en gång per år vore bra. Saknat seminarierna i något år, bra med webbaserade som det är nu, men också bra med fysiska möten ibland. Tidigare har politikerkopplingen varit svagare, nu bra att det stärkts.

Nämna tre saker som du anser har varit särskilt bra med projektet:

Kommentarer från enkättagare:

- Informationsmaterialet för politiker, seminarium om dagvatten, regelbundna fysiska samverkans/kompetensutvecklingsmöten.
- Alla seminarier och workshops om dagvattenhantering.
- Senaste året har samverkan ökat och arbetet har strukturerats upp och har ett tydligt mål och mening. Arbetet görs utifrån kommunernas behov. Sammanlänkande mellan små och stora kommuner.
- Samverkan och erfarenhetsutbyte
- Samverkan, kunskapshöjande, överbryggare mellan miljöövervakning/forskning/myndigheter och kommun.
- Kunskapsutbyte och kunskapshöjning, utbildning.
- Bra konferenser. Kanske framförallt kring dagvatten.

- Nätverket (med dess träffar för tjänstepersoner), politikerperspektivet (med dess träffar och utbildningspaket), seminarier.
- Viktigt att lyfta fram vattenfrågor och samverkan kring dem.
- Samverkan och utbyte mellan kommuner, utbildningsinsatser, seminarium
- Seminarierna, engagerad vattenpolitiker
- Mötesforum, kunskapsöverföring från andra kommuner och myndigheter, bredden.
- Stöd och kompetens där det saknas. Kontakter med andra kommuner (men gärna mer av det framöver!). Hjälpa med omvärldsbevakning och infospridning.
- Nätverkande, nätverkande och nätverkande.
- Kunskapsseminarierna. Samverkan mellan kommuner – inspiration. Att det finns utsedda vattenpolitiker

Nämna upp till tre saker som en ny version av MER borde hjälpa kommuner med:

Kommentarer från enkättagare:

- 1) Hjälpa till att få till samverkan och åtgärdsprogram kring vattenförekomster med syfte att få till effektiva åtgärder (inte bara planering). 2) Regelbunden vattenprovtagning i fler Mälarmynnande vattendrag för att tydligt visa vilka vattendrag som behöver åtgärder gällande dagvatten och/eller närsalter.
- En svårighet med att skraddarsy innehåll i MER kan vara att kommuner har kommit olika långt i sitt vattenarbete. Det som planeras är bra. En vattenprojektbank kan ge goda exempel på arbete i andra kommuner. Åtgärder som bygger samverkan är också positivt.
- Praktiskt åtgärdsarbete och projekt
- Utökad vattenprovtagning, uppföljning och förslag på åtgärder baserad på analysresultat, praktiska åtgärder. Önskar även djupdykning kring prioriterade och särskilt förorenande ämnen (SFÅ), ex. i vilka sammanhang de kan förväntas samt källan till dessa utsläpp.
- Tydlighet rörande ansvaret
- Fortsätta som tidigare med nätverk (tjänstepersoner, politiker), seminarier, stöd till kommuner att genomföra åtgärdsprogram mm och att söka pengar.
- Åtgärder - se till att åtgärder blir bra, identifiera varför det är svårt att få till åtgärder. Vilka är knäckfrågorna hur skulle processen och åtgärdsarbetet kunna förbättras. Påverka beslutsfattare för att underlätta åtgärds genomförande. Se helhet så att åtgärder kommer som ger mest nytta genomförs.
- Kunskapsutbyte ex vi fokusgrupper som arbetar tillsammans, goda exempel, inspiration.
- Under en period fick vi kommuner konsultstöd via Skype genom Ecoloop, det tycker jag var väldigt värdefullt, och klart värt pengarna vi satsade. Länkas ihop

mer med LIFE IP vore värdefullt för oss som är med i båda. Hjälpa till så att det finns LEVA-samordnare eller liknande för alla vattenförekomster med behov.

- Driva stora lobbyingfrågor kopplat till politiken.
- Markavvattningsföretag – kompetenshöjning. Dagvatten - fördelning VA-bolag/kommunen som markägare. MKN kopplat till detaljplanering

Övriga kommentarer om MER:

Kommentarer från enkättagare:

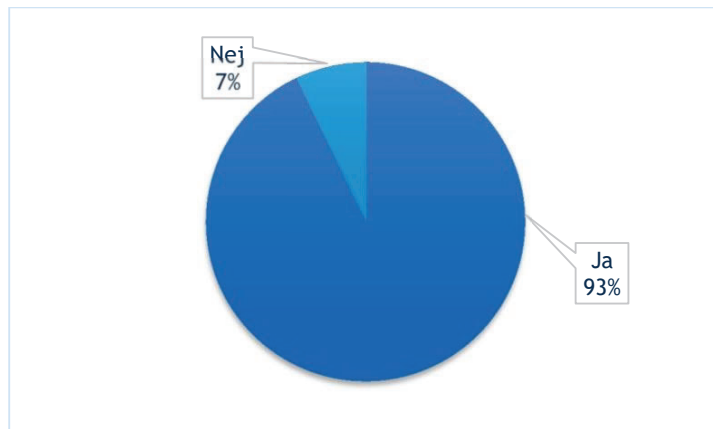
- Har funkat jättebra. En eloge till Elin Ångman som förstår hur man ska kommunicera med kommunerna och som hjälper oss att kommunicera med varandra.
- Hoppas på någon form av fortsättning, för vattenarbete tar tid!
- Bra fungerande projekt
- Bra initiativ som jag hoppas får leva kvar även i fortsättningen!
- Viktigt generellt med samverkan kommuner i miljöfrågor däribland vatten
- Bra!
- Mycket bra och viktigt för kommunens strategiska arbete med vattenfrågor

3.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Antal enkätsvar var 14 stycken. Med totalt 56 utskick blev svarsfrekvensen 25 %. Nedan följer en beskrivning av vad som kom fram i undersökningen:

3.2.1 Kunskap om MER och LIFE IP RICH WATERS

Känner du till MER-projektet?

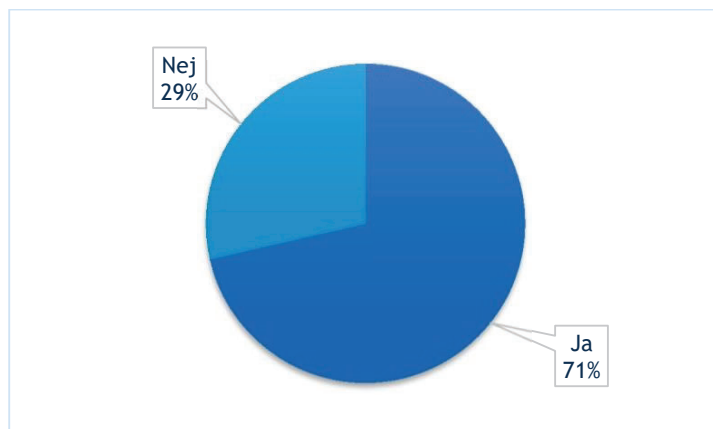
Figur 10. Svar från enkätfråga 4.

De allra flesta, 93 %, av de svarande känner till MER-projektet.

Kommentarer från enkättagare:

- Följer MER via den information vi får via MVVF
- Jag känner inte till vilka fysiska resultat projekten har gett. Det är lite anonymt
- Tar del via information

Känner du till projektet LIFE IP Rich Waters?

Figur 11. Svar från enkätfråga 5.

71 % av de tillfrågade känner till projektet LIFE IP Rich Waters, skapat ur MER.

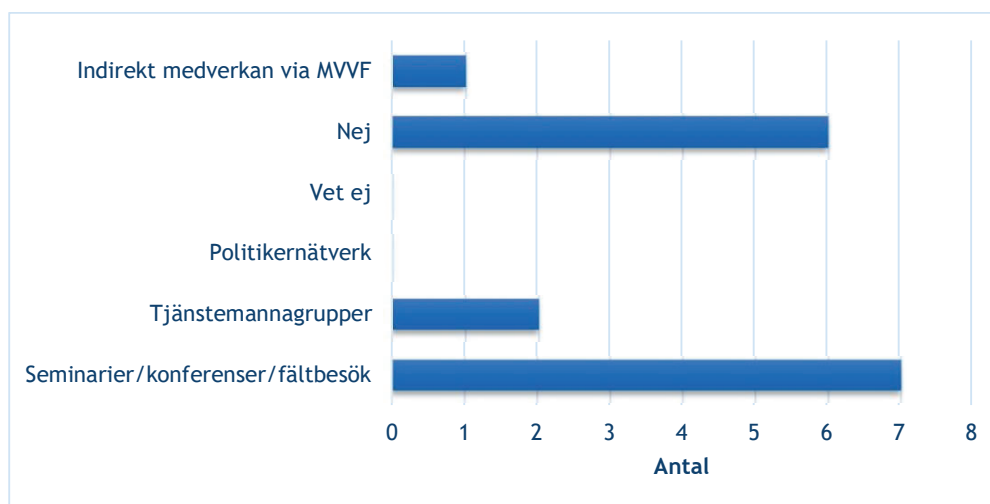
Kommentarer från enkättagare:

- Är med i det projektet som en part i flera projekt
- LIFE har varit hos Bällstaågruppen och presenterat sig

3.2.2 Medverkan i MER

Har du medverkat i något som MER har arrangerat?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas?

Figur 12. Svar från enkätfråga 6.

Medverkan bland de svarande har varit relativt begränsad 43 % har inte deltagit i någon aktivitet. Seminarier/konferenser och fältbesök är det som de svarande medverkat i till största delen.

3.2.3 Nuvarande situation och framtida behov

Vad har ni för stöd idag när det gäller ert arbete med vattenfrågor? Vilka nätverk eller organisationer har ni hjälp av?

Det framkom att denna grupp använder sig av etablerade nätverk för kompetensutbyte och att flera även utnyttjar extern expertis vid behov.

Kommentarer från enkättagare:

- En stor mängd organisationer, akademi, andra statliga myndigheter och kommuner
- Andra vattenvårdsförbund
- Länsstyrelsen, Upplandsstiftelse, Naturskyddsföreningen Riks
- Ett stort antal nätverk och organisationer som vi har kontakt med och samarbetar med, från forskningsorganisationer till branschorganisation för dricksvattenfrågor
- Internt stöd samt externa konsulter

- Vi har en vattensamordnare på kommunen. Jag kontaktar gamla kollegor med kunskap i ärendet. Vi har Bällstaågruppen och jag kontaktar Norrvatten för hjälp.
- Svenskt vatten, tillsynsmyndighet, konsultföretag
- Grannkommuner, Sportfiskarna, Tyresåns vattenvårdsförbund, Länsstyrelsen
- Kommunövergripande samarbetsgrupper, länsstyrelser, universitet, insatta politiker och tjänstemän på andra förvaltningar
- Länets vattenvårdsförbund, kommunekologer/vattenplanerare, LIFE IP Rich Waters, vattendistriktet
- Svenskt vatten och klustret Dricks via Chalmers och Lunds universitet.
- Vi använder olika miljö och vattenkonsulter när behov uppstår t.ex. för att mäta status i våra mindre sjöar i kommunen. OBS ej Mälaren.
- Stort eget nätverk med specialister, andra vattenvårdsförbund
- Arbets- och miljömedicin (USÖ)

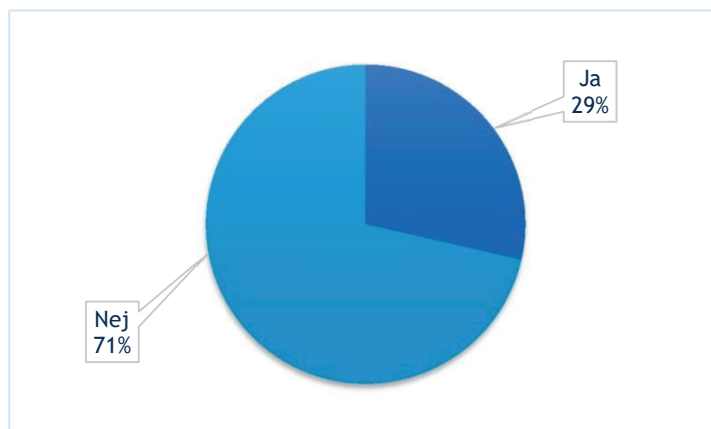
Vilken typ av stöd i arbetet för bättre vatten har din kommun/organisation behov av?

Kommentarer från enkättagare:

- Samverkan (två svar)
- Information om tillståndet i Mälaren och insatser (fyra svar)
- Vetenskapliga underlag (två svar)
- Organisatoriskt verksamhetsstöd
- Handfasta bedömningsgrunder
- Vi är dricksvattenproducenter och helt beroende av att andra aktörer tar sitt ansvar för att det inte släpps ut ämnen i sådan mängd att det äventyrar möjligheten att producera ett hälsosamt dricksvatten. För oss är det därför viktigt med ökat medvetande och ökad kunskap om Mälarens betydelse som dricksvattentäkt.
- Limnologhjälp och utredningshjälp
- Nulägesbeskrivningar och syfte/mål med vattenskydd
- Underlag, vettiga och tydliga experttyckanden,
- Samsyn mellan kommuner
- Vi använder konsulter när det behövs. För en liten kommun är det svårt att ha all kompetens.

3.2.4 Projektets betydelse

Har du haft någon nytta av MER-projektet i ditt arbete?

Figur 13. Svar från enkätfråga 8.

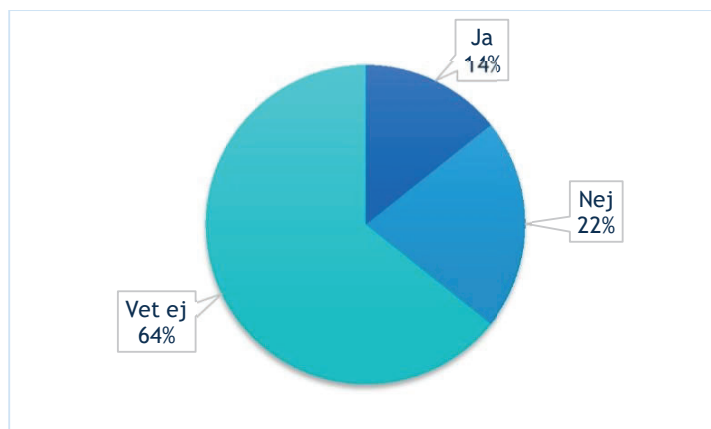
En majoritet av enkätdeltagarna tycker att de har haft nytta av MER i sitt arbete.

Kommentarer från enkätdeltagare:

- Jag har inte uppfattat det som att MER haft någon tydlig koppling till dricksvattenfrågorna
- Om jag visste mer om MER kanske jag skulle kunnat utnyttja någon kunskap. Nu vet jag inte det
- I form av information av nuläge

3.2.5 Projektets påverkan

Har MER-projekt enligt din åsikt påverkat din kommun/organisation som ligger utanför medlemsområdet?

Figur 14. Enkätfråga 7.

Endast 14 % tror att MER-projektet haft en påverkan på deras kommun/organisation.

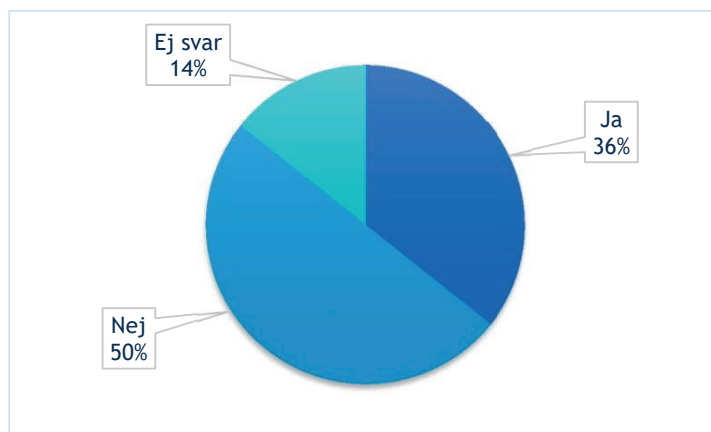
Kommentarer från enkätdeltagare:

- Möjligtvis indirekt påverkan

- Detta har jag ingen uppfattning
- Inte annat än som en medvetandefråga i den allmänna debatten

3.2.6 Projektets framtida utveckling

Skulle ni vilja bli medlemmar om det blir aktuellt med en fortsättning av MER?

Figur 15. Svar från enkätfråga 9.

Intresse för ett framtida medlemskap i MER verkar för denna grupp bero på vad en framtida inriktning av projektet får till exempel fokus på dricksvattenförsörjning.

Deltagarnas övriga åsikter om MER

- Vad jag vet är min myndighet medlem i Mälarens vattenvårdsförbund
- Viktigt att det blir fokus på åtgärder som har betydelse för att trygga dricksvattenförsörjningen på lång sikt
- Om vi ska bli medlemmar handlar det om VAD MER ska fokusera på och OM kommunen är villig att satsa pengar. Vår kommun är medlem i Mälarens vattenvårdsförbund, och det kanske är där resurserna ska läggas
- Vet ej då jag inte vet om det går att motivera ett medlemskap för den egna organisationen
- Vet ej, kanske medlemskap

4 Slutsatser

4.1 Enkät till medlemmar i MER

Ständigt återkommande ord i svar och kommentarer från MER-projektets medlemmar är; kommunikation, kontakter, samverkan, nätverkande och kunskapsutbyte. Insatserna arrangerade av MER för ökad kunskap och samverkan gällande kommunernas vattenvårdsarbete har därför uppskattats och får ett bra betyg. Av de svarande anser över 70 % att projektet har lett till ökad kunskap, 50 % anser att det bidragit till ökat engagemang inom den egna kommunen och 60 % ser att det har bidragit till ökad samverkan kommuner emellan.

Medlemmarna efterfrågar även stöd gällande vattenfrågor, både i form av expertstöd men även här i form av nätverkande kommuner emellan. Många nämner att de fortsatt önskar forum för detta så att man kan dra nytta av varandras tidigare erfarenheter när man ställs inför likartade problem.

En dryg tredjedel av de svarande anser att de har fått stöd av MER-projektet för beslutsfattande rörande vattenfrågor i kommunen. En lika stor andel tycker även att projektet bidragit till positiva förändringar i det praktiska arbetet.

Intresset för fortsatt medlemskap i MER är stort. 71% tycker att deltagandet i projektet har varit värt pengarna och hela 93 % vill att deras kommun skall fortsätta satsa pengar i projektet.

Då svarsfrekvensen för enkäten ligger på 36 % är det inte säkert att det ger en heltäckande bild, men tyder på att MER-projektet är uppskattat och gör nytta i vattenvårdsarbetet. Materialet består till stor del även av värderingsfrågor vilka är svåra att sammanfatta.

4.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Undersökningen visade även för denna grupp att det finns ett stort behov av stöd inom information, samverkan, kunskapsöverföring. Rent konkret efterfrågades bland annat kunskap kring limnologi, status på Mälaren samt syfte och mål med vattenskydd.

Det framkom också att denna grupp använder sig av andra etablerade nätverk för kompetensutbyte och att flera utnyttjar extern expertis vid behov.

Kunskapen om MER och LIFE IP Rich Waters är god, 93 % respektive 71 %.

Intresse för ett framtida medlemskap i MER hos denna grupp kan komma att bero på den inriktning en eventuell fortsättning av projektet får.

Svarsfrekvensen i denna enkät var 25 %.

4.3 Slutord

Vad vi tyckte framkom allra tydligast av svaren var att projektets insatser för ökad kunskap och samverkan är väldigt värdefulla. Något som verkligen befäster detta är följande citat från ett medlemssvar: ”... den här typen av arbetssätt är nödvändig, vatten känner inga kommungränser!”

FÖRSLAG TILL ORGANISATION OCH FINANSIERING AV MÄLARENS VATTENVÅRDSFÖRBUND FRÅN 2022 OCH FRAMÅT

Under 2019 och 2020 har styrelsen tillsammans med medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) arbetat fram en vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027. För att konkretisera visionsförslaget har styrelsen även arbetat fram ett förslag till organisation och finansiering av Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet från 2022. Förslaget finns att läsa nedan. Visionen finns att läsa i separat dokument.

BAKGRUND

Önskvärda specialistkompetenser och nätverk inom Mälarens vattenvårdsförbund

Vid analysen av behovet av specialistkompetenser och nätverk, har vi utgått från de ekosystemtjänster som medlemmarna anser viktigast att skydda och de miljöproblem som anses utgöra de största hoten mot Mälaren och övriga vattendrag i tillrinningsområdet (se bild 9 och 14 i <http://media.malaren.org/2020/10/200918-MVVF-Visionsmöte-20200918-inkl-menti.pdf>). Behovet har även diskuterats under arbetsgruppsmötena om visionen under hösten. Styrelsen har därefter landat i det förslag som följer nedan.

FÖRSLAG ORGANISATION MVVF FRÅN 2022

Nätverk/specialister inom följande områden, omfattning ca 20% av en heltidstjänst:

- Miljögifter
- Övergödning
- Dricksvatten
- Regional planering
- Invasiva arter & biologisk mångfald
- Kommunnätverk
- Jordbruk & livsmedelsförsörjning

Åtgärdsarbete, omfattning ca 50-100% tjänst:

- Klimatanpassning
- Projektutveckling/söka finansiering
- Ekosystembaserad fiskförvaltning /konnektivitet
- Vattenvårdskonsult för enskilda uppdrag
- Åtgärdssamordning vattenråd

Miljöövervakning

- Utförande av provtagning, analys och rapporter
- Handläggning av miljöövervakningsprogrammet

Administration

- Kommunikation och media, samordning av medlemmarnas kommunikation
- Administration, ekonomi och verksamhetsledning

Ursprungligen fanns det förslag på att arbeta i nätverk kring sjöfarten, men det nedprioriterades och finns därför inte med i det nuvarande organisationsförslaget.

BERÄKNING AV KOSTNADER OCH BIDRAG

I beräkningen av kostnaderna har vi utgått från en schablonkostnad på 900 000 kr för en heltidstjänst per år.

Verksamhetstyp	Kompetensområde	Förslag arbetstid	Beräknad kostnad (kr)
Nätverk	Miljögifter	Hanteras av länsstyrelserna	
Nätverk	Övergödning (intern och extern)	20%	180 000
Nätverk	Dricksvatten	Hanteras av dricksvattenproducenterna	
Nätverk	Regional planering (befolkningsutvecklingen)	20%	180 000
Nätverk	Invasiva arter & biologisk mångfald	20%	180 000
Nätverk	Kommunnätverk	20%	180 000
Nätverk	Fisk, konnektivitet, ekosystembaserad fiskförvaltning	50%	450 000
Nätverk	Jordbruk & livsmedelsförsörjning	20%	180 000
Åtgärds genomförande	Klimatanpassning (dagvatten, Mälarens reglering)	50%	450 000
Åtgärds genomförande	Projektutveckling/söka finansiering	50%	450 000
Åtgärds genomförande	Åtgärdssamordning vattenråd	100%	900 000
Åtgärds genomförande	Vattenvårdskonsult för uppdrag	50%	450 000
Miljöövervakning	Miljöövervakning, undersökningskostnader (provtagning, analyser m.m)		1 400 000
Miljöövervakning	Personalkostnad	20%	180 000
Kommunikation	Kommunikation & media, samordning av medlemmarnas kommunikation	50%	450 000
Administration & ledning	Administration, ekonomi & verksamhetsledning	60%	540 000
	Summa	530%	6 170 000

Tabell 1. Förslag på organisation för MVVF och beräknad kostnad från 2022

För flera av verksamheterna har vi redan sökt eller planerar att söka bidragsmedel, se tabell 2 nedan. Vi har medel beviljade för både klimatanpassning och projektutveckling fram tom 2022 respektive 2023 från EU med 50% medfinansiering. Vi får också ett årligt bidrag från Havs- och vattenmyndigheten på 730 000 kr för den nationella miljöövervakningen.

Vi har sökt bidrag för åtgärdssamordningen av vattenråd från LOVA för åren 2022-2024. För detta kan vi få 80% finansiering och behöver då bara bidra med 20% medfinansiering själva. För samordnare av ekosystembaserad fiskförvaltning planerar vi att söka medel, då troligtvis med 100% bidrag.

Kompetensområde	Förslag arbetstid	Beräknad kostnad kr	Bidragsgivare	Bidrag kr
Miljögifter				
Övergödning (Intern och extern)				
Dricksvatten				
Regional planering (befolkningsutvecklingen)				
Invasiva arter & biologisk mångfald				
Kommunnätverk				
Fisk, konnektivitet, ekosystembaserad fiskförvaltning	50%	450 000	HaV, 100%	450 000
Jordbruk & livsmedelsförsörjning	20%	180 000	LOVA, 80%	144 000
Klimatanpassning (dagvatten, Mälarens reglering)	50%	450 000	EU, 100% tom 2022	450 000
Projektutveckling/söka finansiering	50%	450 000	EU, 100% till 2023	450 000
Åtgärdssamordning vattenråd	100%	900 000	LOVA, 80%	720 000
Vattenvårdskonsult för uppdrag	50%	450 000	Uppdragsfinansierat	450 000
Miljöövervakning, undersökningskostnader (provtagning, analyser m.m)		1 400 000	HaV, 50%	730 000
Personalkostnad				
Kommunikation & media, samordning av medlemmarnas kommunikation				
Administration, ekonomi & verksamhetsledning				
			Summa bidrag:	3 394 000
Grön överstrykning: beviljade medel			Summa beviljade bidrag:	1 630 000
Gul överstrykning: ansökta/troliga men ännu ej beviljade medel			Summa ansökta/troliga bidrag:	1 764 000

Tabell 2, Beräknade bidrag till MVVF från 2022

Med dessa bidrag kan kostnaderna för MVVF verksamhet beräknas se ut ungefär så här för 2022-2024:

Verksamhetstyp	Kostnad MVVF 2022	Kostnad MVVF 2023	Kostnad MVVF 2024
Administration & ledning	540 000	540 000	540 000
Kommunikation	450 000	450 000	450 000
Miljöövervakning	850 000	850 000	850 000
Nätverk	756 000	756 000	756 000
Åtgärds genomförande	180 000	630 000	1 080 000
Totalsumma	2 776 000	3 226 000	3 676 000

Tabell 3, Beräknade kostnader för MVVF från 2022 till 2024.

STYRELSENS FÖRSLAG TILL MEDFINANSIERING FRÅN MEDLEMMARNA FRÅN 2022

Medlemstyp	Förslag medlemsavgift
Strandnära kommun, helt inom ARO	1,25 kr/invånare
Strandnära kommun, ej helt inom ARO	1 kr/invånare
Granne med strandnära kommun	25 000 kr
Kommun längre bort i ARO	15 000 kr
Dricksvattenkommun, ej inom ARO	25 000 kr
Minimiavgift strandnära kommun	35 000 kr
Maximiavgift strandnära kommun	500 000 kr
Länsstyrelser	76 500 kr
Regioner	51 000 kr
Övriga myndigheter	11 250 kr
Företag/branchorganisationer/vattenverk	11 250 kr
Idella organisationer	1 000 kr

Tabell 4, Förslag till medfinansiering från medlemmarna i MVVF från 2022.

NUVARANDE MEDFINANSIERING FRÅN MEDLEMMARNA I FÖRBUNDET

Medlemstyp	Medlemsavgift MVVF	Medfinansiering MER
Strandnära kommun, helt inom ARO	0,55 kr/invånare	1 kr/invånare
Strandnära kommun, ej helt inom ARO	0,55 kr/invånare	1 kr/invånare inom ARO
Granne med strandnära kommun	0,55 kr/invånare	1 kr/invånare inom ARO
Kommun längre bort i ARO	0,55 kr/invånare	1 kr/invånare inom ARO
Dricksvattenkommun, ej inom ARO	0,55 kr/invånare	-
Minimiavgift strandnära kommun	22 500 kr	-
Maximiavgift strandnära kommun	112 000 kr	350 000 kr
Länsstyrelser	76 500 kr	-
Regioner	51 000 kr	-
Övriga myndigheter	11 250 kr	-
Företag/branchorganisationer/vattenverk	11 250 kr	-
Idella organisationer	1 000 kr	-

Tabell 5, Nuvarande medfinansiering från medlemmarna i MVVF samt medfinansiering till MER.

SKILLNAD MELLAN NUVARANDE FINANSIERING OCH NY FÖRESLAGEN FINANSIERING FRÅN 2022

Medlemstyp	Nuvarande medfinansiering	Förslag medlemsavgift
Strandnära kommun, med i MER	1,55 kr/invånare	1,25 kr/invånare
Strandnära kommun, ej med i MER	0,55 kr/invånare	1,25 kr/invånare
Övriga kommuner, med i MER	1 kr/invånare	15 000 - 20 000 kr
Minimiavgift strandnära kommun	22 500 kr	35 000 kr
Maximiavgift strandnära kommun	462 000 kr	500 000 kr
Länsstyrelser	76 500 kr	76 500 kr
Regioner	51 000 kr	51 000 kr
Övriga myndigheter	11 250 kr	11 250 kr
Företag/branchorganisationer/vattenverk	11 250 kr	11 250 kr
Ideella organisationer	1 000 kr	1 000 kr

Tabell 6, Skillnad mellan nuvarande medfinansiering till MVVF samt föreslagen medfinansiering från 2022.

BUDGET NYTT FÖRSLAG KANSLI 2022-2024

Budgeten bygger på att:

- De bidrag vi räknat med beviljas/kvarstår.
- Samtliga som är med i MER och medlemmar i MVVF ingår som medlemmar från 2022.

	2022	2023	2024
Bidrag	3 394 000	2 944 000	2 494 000
Medlemsavgifter, nytt förslag, medlemmar idag	2 904 945	2 904 945	2 904 945
<i>Summa intäkter nytt förslag</i>	<i>6 298 945</i>	<i>5 848 945</i>	<i>5 398 945</i>
<i>Summa kostnader nytt förslag</i>	<i>6 170 000</i>	<i>6 170 000</i>	<i>6 170 000</i>
<i>Skillnad</i>	<i>128 945</i>	<i>-321 055</i>	<i>-771 055</i>

Tabell 7, Budgetberäkning nytt förslag kansli och medfinansiering 2022-2024.

Budgeten innebär att vi får arbeta med att söka ytterligare projektmedel och värva fler medlemmar för att täcka kostnaderna från 2024 och framåt.

Indexuppräknig

Medlemsavgifterna indexuppräknas fortsatt varje år med index K84.

Hur genomförs förändringen?

Styrelsen föreslår att de medlemmar som får en större höjning av den totala medfinansieringen genomför förändringen stegvis med en viss procentandel per år tills de kommit upp i full avgift. Övriga medlemmar betalar enligt nya avgiften direkt från och med 2022.

Förslaget till ny medfinansiering för både befintliga och tänkta nya medlemmar visas i tabell 8 på nästa sida.

Process för beslut

Detta förslag går nu ut till alla medlemmar på remiss. Vi skickar även förslaget till andra kommuner i avrinningsområdet/som tar dricksvatten från Mälaren eftersom förslaget innebär en möjlighet för dessa kommuner att bli medlemmar.

Vi vill ha in synpunkter på förslaget senast den 31 mars 2021. Efter remissen arbetas ett slutgiltigt förslag fram för utskick innan årsstämman den 21 maj 2021. Vid årsstämman fattas sedan beslut om organisation och finansiering för verksamheten 2022-2027, så att den kan börja gälla från och med årsskiftet 2021/2022.

Tabell 8, Nuvarande medfinansiering och förslag till ny medfinansiering för MVVF från 2022.

Organisation	Organisation	Typ av kommun	Inom/utom ARO	Avgift MVVF 2020	Avgift MER 2020	Betalar idag totalt	Nytt förslag
ARBOGA	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
BOTKYRKA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	52 000	0	52 000	114 539
EKERÖ	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	0	22 500	34 615
ENKÖPING	Kommun	Strandnära	Inom ARO	25 500	40 000	65 500	54 591
ESKILSTUNA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	59 000	98 000	157 000	130 770
FAGERSTA	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	13 000	13 000	15 000
HALLSBERG	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
HALLSTAHAMMAR	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	15 000	37 500	35 000
HEBY	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	6 000	6 000	25 000
HUDDINGE	Kommun	Strandnära	Inom ARO men ej helt	61 000	0	61 000	109 523
HÅBO	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	20 000	42 500	35 000
JÄRFÄLLA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	43 000	0	43 000	95 069
KATRINEHOLM	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
KNIVSTA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	0	22 500	35 000
KUMLA	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
KUNGSÖR	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	8 000	30 500	35 000
KÖPING	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	25 000	47 500	35 000
LAXÅ	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
LEKEBERG	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
LINDESBERG	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
LUSNARSBERG	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
LUDVIKA	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
NORA	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
NORBERG	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	6 000	6 000	15 000
NORRTÄLJE	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
NYKVARN	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	9 000	31 500	35 000
SALA	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	20 000	20 000	25 000
SALEM	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	0	22 500	35 000
SIGTUNA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	26 500	0	26 500	58 728
SKINNSKATTEBERG	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
SMEDJEBACKEN	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	11 000	11 000	15 000
SOLLENTUNA	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	25 000	25 000	25 000
SOLNA	Kommun	Strandnära	Inom ARO men ej helt	45 000	0	45 000	79 834
STOCKHOLM	Kommun	Strandnära	Inom ARO men ej helt	112 000	350 000	462 000	500 000
STRÄNGNÄS	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	33 000	55 500	43 671
SUNDBYBERG	Kommun	Strandnära	Inom ARO	28 500	18 000	46 500	49 105
SURAHAMMAR	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
SÖDERTÄLJE	Kommun	Strandnära	Inom ARO men ej helt	53 000	34 000	87 000	95 834
TIERP	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
TÄBY	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	18 000	18 000	25 000
UPPLANDS-BRO	Kommun	Strandnära	Inom ARO	22 500	24 000	46 500	34 309
UPPLANDS VÄSBY	Kommun	Strandnära	Inom ARO	25 500	40 000	65 500	55 616
UPPSALA	Kommun	Strandnära	Inom ARO	112 000	198 000	310 000	274 119
VALLENTUNA	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	0	0	25 000
VÄSTERÅS	Kommun	Strandnära	Inom ARO	84 500	140 000	224 500	187 373
ÖREBRO	Kommun	Längre bort	Inom ARO	0	0	0	15 000
ÖSTHAMMAR	Kommun	Granne strandnära	Inom ARO	0	3 000	3 000	25 000
Region Uppsala	Region	Övrigt	Inom ARO	51 000	0	51 000	51 000
Region Västmanland	Region	Övrigt	Inom ARO	51 000	0	51 000	51 000
Region Stockholm	Region	Övrigt	Inom ARO	51 000	0	51 000	51 000
Länsstyrelsen i Stockh	Länsstyrelse	Övrigt	Inom ARO	76 500	0	76 500	76 500
Länsstyrelsen i Söderr	Länsstyrelse	Övrigt	Inom ARO	76 500	0	76 500	76 500
Länsstyrelsen i Uppsal	Länsstyrelse	Övrigt	Inom ARO	76 500	0	76 500	76 500
Länsstyrelsen Västma	Länsstyrelse	Övrigt	Inom ARO	76 500	0	76 500	76 500
Havs- och vattenmynd	Statlig myndighet	Övrigt	Inom ARO	0	0	0	0
Sjöfartsverket	Statlig myndighet	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Trafikverket	Statlig myndighet	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Mälarenergi	Vattenverk	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Norrvatten	Vattenverk	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Stockholm Vatten AB	Vattenverk	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Pfizer Health AB	Företag	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Ragn-Sells Avfallsbeh	Företag	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Svensk Oljeättervinnin	Företag	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Yara AB	Företag	Övrigt	Inom ARO	11 250	0	11 250	11 250
Arbogaåns vattenförb	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Fyrisåns vattenförbun	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Hedströmmens vatter	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Hjälmarens vattenvärn	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Kolbäcksåns vattenför	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Svealands Kustvatten	Vattenorganisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
VAS-Rådet	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Länsförbundet av Natl	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Länsförbundet av Natl	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Länsförbundet av Natl	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Mälarens fiskareförbu	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Sportfiskarna region	Ideell organisation	Övrigt	Inom ARO	1 000	0	1 000	1 000
Danderyd	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Vaxholm	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Österåker	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Nacka	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Lidingö	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Tyresö	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Haninge	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Nynäshamn	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000
Värmdö	Kommun	Dricksvattenkommun	Utom ARO	0	0	0	25 000

Vattenvård i Mälaren och dess tillrinningsområde 2022-2027

Bakgrundsbeskrivning och förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds
verksamhet 2022-2027

ILLUSTRATION: TOBIAS FLUGAR

Vår vision för 2022-2027 är att

Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna:

- Detta är en kärnverksamhet inom förbundet, som bedrivs genom styrelsemöten, arbetsgruppsmöten, årsstämma, Mälarseminarier, webinarier m.m.
- Under kommande år utvecklas ämnesspecifika nätverk för till exempel miljögifter, övergödning, invasiva arter, fisk och fiske, jordbruk, sjöfart, klimatanpassning, dricksvatten och regional planering.

Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till 2027 genom att:

- Samordna planering, finansiering och genomförande av åtgärder. Möjliggöra åtgärder där samarbete inom hela avrinningsområdet är en förutsättning för framgång.
- Stötta med sakkunskap i planering och genomförande
- Stötta enskilda medlemmar med utredningar och projekteringar
- Hålla utbildningar och seminarier
- Kommunicera mera och sprida resultat och erfarenheter vidare för ett framgångsrikt vattenarbete.

Samordningen sker främst i nätverk/projektgrupper, exempelvis nätverk för kommuner, där medlemmarnas kunskaper och erfarenheter tas tillvara och får komplettera varandra. I vår roll som koordinator kan vi fungera som kunskapsbank och förmedla vidare information och kontakter för att sprida vidare kunskap om demonstrationsåtgärder och resultat av åtgärder. På så sätt bedrivs åtgärdsarbetet inom Mälarens avrinningsområde mer kostnadseffektivt och med förbättrat resultat.

Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans genom:

- framåtsyftande undersökningar
- samordning och planering av förebyggande åtgärder

Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren samt utveckla den genom:

- Samordning av mätningar och resultat inom hela avrinningsområdet
  - Nya metoder för miljöövervakning främst för uppföljning av åtgärdernas effekt
  - Förbättra spridningen av resultaten till intressenter, beslutsfattare och allmänhet
- Detta ger oss en djupare förståelse för vad som händer på vattnets väg i tillrinnande vattendrag och i Mälaren och hur de akvatiska ekosystemen i Mälarens avrinningsområde mår.

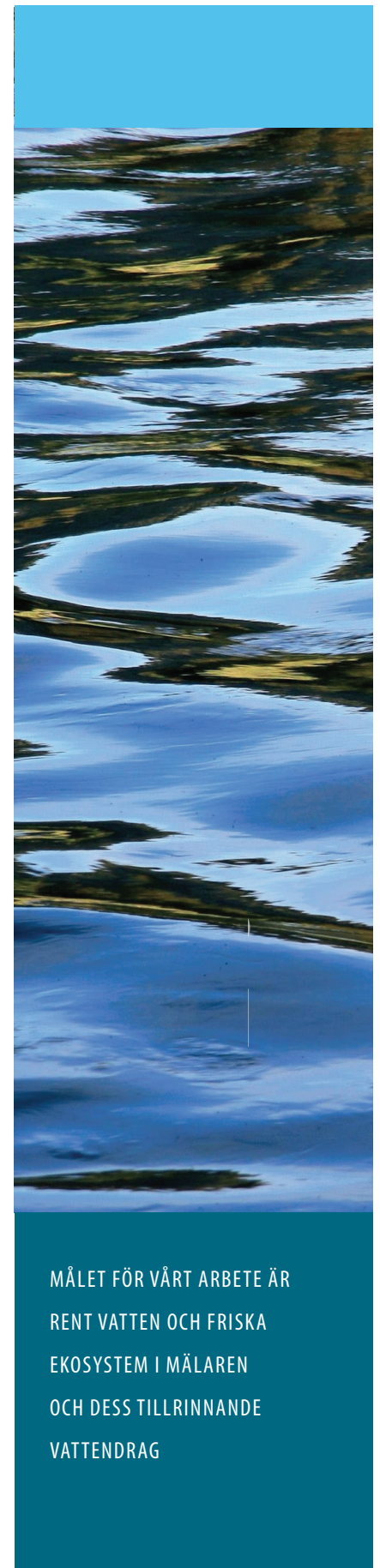
Vara en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter:

- Framföra våra gemensamma behov och önskemål
- Omvänt fungera som en kommunikationskanal från dem till oss

Det gäller till exempel Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Näringsdepartementet och Miljödepartementet m.fl.

Kommunicera Mälarens värde och nytta för att medvetandegöra oss alla:

Både allmänhet, intressenter och beslutsfattare behöver förstå vilken tillgång Mälaren är, så att vi värdesätter det ovärderliga Mälaren ger oss utan kostnad.

MÅLET FÖR VÅRT ARBETE ÄR
RENT VATTEN OCH FRISKA
EKOSYSTEM I MÄLAREN
OCH DESS TILLRINNANDE
VATTENDRAG

Innehåll

BAKGRUND	4
Vad vill vi åstadkomma med Mälaren?	4
MÄLAREN OCH DESS VÄRDE	5
Ekosystemtjänster från Mälaren	5
Påverkan på Mälaren och dess tillrinnande vattendrag	6
Är Mälaren något vi nyttjar, utnyttjar eller samspelar med?	6
Miljöproblem	7
Ekonomisk beräkning av Mälarens värde	7
Gemensamma utmaningar för Mälaren och dess tillrinnande vattendrag i framtiden	7
Lagstiftning och utredningar som berör vatten	8
Hållbar utveckling - AGENDA 2030 - och Mälaren	9
MÄLARENS VATTENVÅRDSFÖRBUND	9
Historik och grunduppdrag	9
Nuvarande verksamhet och roll	9
Mälaren – en sjö för miljoner (MER)	10
Övriga projekt inom Mälarens vattenvårdsförbund	11
Resultat LIFE IP Rich waters – After-LIFE-plan?	12
Swotanalys	12
FÖRSLAG VISION MÄLARENS VATTENVÅRDSFÖRBUND 2022-2027	14
Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna	14
Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till 2027	15
Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans	17
Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren samt utveckla den	17
Bli en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter	18
Kommunicera Mälarens värde och nytta för att medvetandegöra oss alla	19
Tidsplan	19
Finansieringsförslag och kostnadsberäkningar	20
Breddad representation och medlemskap	21
Eventuellt namnbyte	21
PROCESS FÖR VISIONSARBETET UNDER 2020-2021	21

Bakgrund

Under hösten 2019 lyftes frågan i Mälarens vattenvårdsförbunds (MVVF:s) styrelse om att ta fram en vision för kommande verksamhet inom förbundet, med anledning av att projektet Mälaren - en sjö för miljoner (MER) löper ut till sista december 2021. Slutår 2027 valdes med anledning av att vi enligt vattenförvaltningen ska ha uppnått god status i våra vattendrag detta år. En arbetsgrupp, visionsgrupp, utsågs inom styrelsen för att bereda frågan, Visionsgruppen har bestått av:

Staffan Jansson (Västerås stad, ordförande MVVF)
Erik Östman (Region Stockholm, vice ordförande MVVF)
Lars Greger (Södertälje kommun)
Göran Åström (Länsstyrelsen i Stockholm)
Helene Ejhed (Norrvatten)
Kjell Johansson (LRF)
Elin Ångman (MVVF, projektledare MER)
Viktor Kärvinge (MVVF, åtgärdsamordnare Sagån/Mälaren)
Ingrid Hägermark (MVVF, förbundschef)

De frågor vi har ställt oss under arbetets gång är dessa:

Vad vill vi åstadkomma med Mälaren?

Vilken roll ska/bör vi ta?

- Vad får vi från Mälaren idag?
- Vilka miljöproblem har Mälaren idag? Hur ser det ut framåt i tiden?
- Hur vill vi att Mälaren ska vara i framtiden?
Vad vill vi få av Mälaren?
- Hur ska vi åstadkomma detta? Vad behövs göras?
- Vad gör andra aktörer redan, och vilka är de?
- Var finns det luckor? Vad är det lämpligt att vi i Mälarens vattenvårdsförbund gör?
- Hur vill vi göra det?
- Vad vill vi fortsätta med av det vi gör idag? Vad vill vi utveckla och lägga till?
- När i tiden ska vi göra vad?
- Hur klarar vi finansieringen?

Vi har tagit hjälp från alla er medlemmar att besvara dessa frågor, då det här är något vi gör tillsammans. Mälarens vattenvårdsförbund är sina medlemmar och kansliet ska göra det alla har behov av.

Visionsgruppen inledde med att ta fram ett förslag under våren 2020. Mälarens vattenvårdsförbunds ordinarie arbetsgrupp och tjänstemannagruppen inom projektet

”Mälaren – en sjö för miljoner” läste igenom och gav synpunkter på visionsgruppens förslag. Därefter skickades förslaget ut till medlemmarna.

I september hölls sedan ett informationsmöte dit samtliga medlemmar var inbjudna och ca 60 personer deltog. Under oktober och november har sex arbetsgruppsmöten hållits med medlemsorganisationerna, indelade i grupper efter typ av organisation:

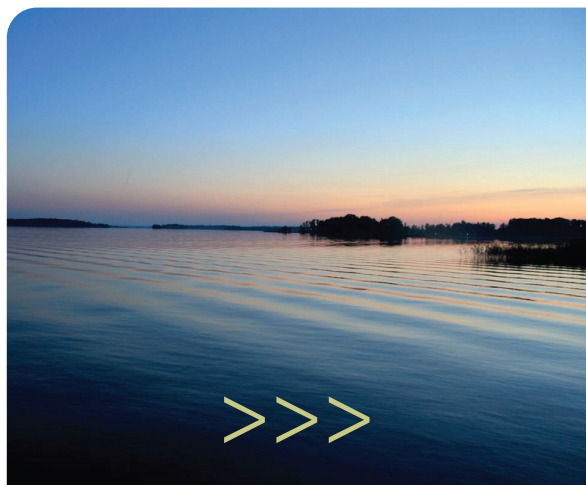
- Statliga myndigheter
- Kommuner grupp 1 (västra och mellersta Mälaren)
- Kommuner grupp 2 (kommuner i Stockholms län)
- Ideella föreningar
- Vattenverk och företag
- MER-kommuner

Under arbetsgruppsmötena deltog totalt drygt 50 personer.

Visionsgruppen har behandlat de synpunkter som kommit fram vid höstens alla möten om visionen, och därefter reviderat förslaget. Detta har sedan behandlats vid styrelsemötet den 4 december.

Nedan följer styrelsens slutliga förslag till vision för förbundets verksamhet under perioden 2022-2027. Den första delen består av en bakgrundsbeskrivning och den andra delen är en utförligare beskrivning av vad visionen innebär.

Förslaget går nu ut på remiss till er medlemmar inför årsstämman 2021.

Förslag till vision för förbundets verksamhet
under perioden 2022-2027.

Mälaren och dess värde

FOTO: SVEN-GUNNAR BROSTRÖM.

Från början var Mälaren en av Östersjöns havsvikar och det finns lämningar från bronsåldern från de människor som levde här då. De omfattande hällristningarna i Häljesta utanför Köping, som då låg vid en vik av Mälaren, visar på ett rikt och bördigt jordbrukslandskap. Vid åmynningarna växte starka samhällen upp. På grund av landhöjningen snördes Mälaren av från Östersjön på 1200-talet och omvandlades gradvis till en sötvattensinsjö. Samtidigt förflyttades regionens centrum till utloppet av Mälaren, där Stockholm uppstod.

Mälaren är idag Sveriges mest nyttjade sjö och till ytan landets tredje största sjö. Det är en slättlandssjö med en omfattande skärgård på över 8000 öar, holmar och skär. Den ligger i landets mest befolkningstäta område och har varit påverkad av människan sedan långt tillbaka i tiden, bland annat genom tidigt jordbruk och järnbruk som pågick redan för tusen år sedan. I Mälarens tillrinningsområde bor idag omkring 3 miljoner invånare.

Ekosystemtjänster från Mälaren

Mälaren är en värdefull naturresurs och förser oss med åtskilliga viktiga ekosystemtjänster¹, som vi människor runtom Mälaren har varit beroende av i många hundra år. Det är en naturresurs som vi vill värna om så att dess värden bibehålls till glädje och nytta även för kommande generationer.

Den idag mest uppenbara nyttan för oss är nog att Mälaren dagligen förser runt 2,3 miljoner människor med dricksvatten. Men Mälaren förser oss även många andra nyttor. Dessa är några av de viktigaste:

- Kranvatten till 2,3 miljoner människor
- Färskvatten till industriprocesser
- Badvatten (friluftsbad)
- Rekreation i form av estetiska upplevelser, båtliv och friluftsliv i övrigt
- Fiske, både yrkesfiske och sportfiske
- Transportled
- Strandnära områden som åkermark
- Rening och utspädning av föroreningar och smittämnen
- Biologisk mångfald och stora naturvärden

¹ Med ekosystemtjänster menas tjänster och produkter som ett ekosystem levererar, som människan får av naturen utan kostnad. Ekosystemtjänster upprätthåller funktioner i naturen och ger tjänster som är direkt eller indirekt viktiga för människan och samhället. Många ekosystemtjänster är grunden för att vi ska kunna leva på jorden. Ekosystem producerar tjänster som t.ex. syre, mat, dricksvatten, bränsle och genetiska resurser. Ekosystemtjänsterna innefattar också regleringsmekanismer som renar luft och vatten, utjämnar klimatet, begränsar risker för översvämning och erosion m. fl.

Biologisk mångfald i våra vatten är av stor vikt för ett livskraftigt ekosystem i stort. Att säkerställa den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag är därför av högsta prioritet. Våtmarker finns vid stränderna av Mälaren och på andra platser i tillrinningsområdet. De har stor ekologisk betydelse tack vare att de är mycket varierade miljöer som erbjuder livsförutsättningar för en mängd olika växter och djur, samt hjälper även hjälper till att rena vattnet. Sedan 1800-talet har många våtmarker dikats ut och de som finns kvar är därför viktiga att värna. Att upprätthålla god vattenkvalitet är viktigt för att säkerställa tillgång till matfisk. Det skapar resiliens för eventuella framtida förändringar där lokal matförsörjning blir viktigare. Fiskesjöar är även viktiga områden för rekreation. Mälaren bidrar även med flera kulturella ekosystemtjänster så som turism, tysta områden, intellektuell och andlig inspiration, undervisning och kunskap. Den erbjuder upplevelser i form av bad men även tystnad och stillhet med utsikt över vattnet.

Påverkan på Mälaren och dess tillrinnande vattendrag

Mälaren och dess tillrinnande vattendrag påverkas och förändras av många olika orsaker.

Dels finns en *direkt påverkan* som hör samman med att vi nyttjar Mälaren och övriga sjöar och vattendrag i avrinningsområdet som dricksvattentäkt, recipient till avlopprensingsverk, som farled med mera.

Mälaren och de tillrinnande vattendragen påverkas också av annan *verksamhet som sker i avrinningsområdet*. Påverkan från jordbruk, skogsbruk, vägtrafik och vattenkraft når så småningom Mälaren genom tillrinnande vatten. Denna verksamhet är inte direkt kopplad till nyttjandet av vattnet, men påverkar Mälaren och övriga vattendrag ändå.

Mälarens avrinningsområde påverkas även av *globala skeenden*, som atmosfäriskt nedfall och klimatförändringar.

Sist men inte minst påverkas Mälaren av *geologiska händelser* som landhöjningen.

Dessa olika typer av påverkan kan i många fall leda till miljöproblem, särskilt när påverkan blir storskalig och systematisk. Miljöproblemen kan medföra att ekosystemtjänsternas kvalitet försämras, eller att ekosystemtjänsterna till och med upphör. Nyttjandet av en ekosystemtjänst, kan leda till ett miljöproblem, som gör att en helt annan ekosystemtjänst påverkas negativt eller försvinner. Det är ett komplext system med många inbördes påverkanssamband.

För att Mälaren och dess tillrinnande vattendrag fortsättningsvis ska kunna ge oss dessa tjänster behöver vi se till att förbättra, skydda och vårda dess vattenkvalitet.

Är Mälaren något vi nyttjar, utnyttjar eller samspelar med?

Begreppet ekosystemtjänster understryker att vi människor har nytta av Mälaren. Detta kallas antropocentrism och uttrycker att naturen står i människans tjänst och har ett instrumentellt värde för oss. Dock finns det många som hävdar att naturen har ett egenvärde och egna rättigheter. Man kan på så sätt argumentera för att Mälaren och de arter som vistas där har rätt att må bra och ha ett fungerande ekosystem bara för sin egen skull (enligt den miljöetik¹ som utvecklades av den inflytelserika naturfilosofen Aldo Leopold). Vi kan se Mälaren som en del av ett samspel med naturen, snarare än något att i huvudsak nyttja eller utnyttja. Den stora amerikanska sjön Lake Erie har efter en folkomröstning fått lagliga rättigheter motsvarande en juridisk person.

”Lake Erie Bill of Rights”² gör det möjligt för stadens invånare att företräda Lake Erie i domstol och stämma den som smutsar ner sjön. Rörelsen bakom den nya lagen menar att USA:s miljölagstiftning är otillräcklig för att skydda ekosystem som Lake Erie.

Vilken eller vilka av Mälarens ekosystemtjänster är viktigast för er medlemsorganisation och varför? Fattas det någon i beskrivningen tycker du?

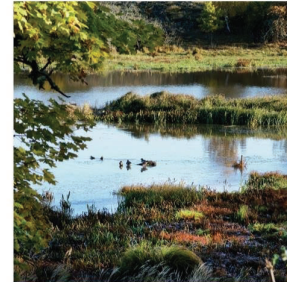

FOTO: PEP NILSSON

Är vi Mälarens väktare? I samverkan, ska allas röster och intressen höras, även Mälarens? Hur tänker du?

¹ <https://www.aldoleopold.org/about/the-land-ethic/>

² <https://supermiljobloggen.se/nyheter/en-av-varldens-storsta-sjoar-blir-egen-juridisk-person/>

Miljöproblem

De miljöproblem som hotar Mälaren och övriga vattendrag i tillrinningsområdet, och som orsakas av mänsklig aktivitet, är framförallt:

- Övergödning
- Miljögifter
- Fysiska hinder och fysisk förändring
- Invasiva arter
- Brunifiering och ökad grumling
- Smittspridning
- Utarmning av biologisk mångfald
- Exploatering av stränderna kring Mälaren och även vattnet
- Klimateffekter

Dessa miljöproblem och de risker de medför kommer att utredas noggrannare i den riskanalys/påverkansanalys som just nu genomförs.

Vilken eller vilka av miljöproblemen är viktigast för er medlemsorganisation och varför? Vilken är er egen största påverkan? Vilken påverkan har ni behov av hjälp att arbeta med? Fattas det någon i beskrivningen tycker du?

FOTO: SABINA CASPARI

Ekonomisk beräkning av Mälarens värde

Under senare år har det gjorts några försök att göra en ekonomisk värdering av samhällsnyttan av vattnet i sjön Mälaren. Den senaste är utförd 2014 av Svenskt Vatten⁴ och där beräknas samhällsnyttan från Mälarens vatten till cirka 127 miljarder kr årligen. I den beräkningen är ändå inte alla värden inräknade. Det är helt enkelt mycket svårt att göra en ekonomisk värdering av Mälaren, men det står fullt klart att det är oerhört stora värden det rör sig om.

Gemensamma utmaningar för Mälaren och dess tillrinnande vattendrag i framtiden

Vi ser att detta kommer att påverka Mälarens avrinningsområde i närmaste framtiden och vi behöver planera för det:

- Stark befolkningsökning och påföljande behov av regional planering kring avlopp, dagvatten och dricksvatten, att skydda grundvatten från förorening m.m.
- Ökad livsmedelsproduktion som till exempel innebär en risk av ökad belastning av näringsämnen till vattnet.
- Klimatförändringar och de problem de kan medföra i form av översvämning, torka, ökad spridning av föroreningar, saltvatteninträngning och smittspridning.

Finns det andra viktiga miljöutmaningar som du ser det? Vilka är de i så fall?

⁴ Rapport 2014-14, Svenskt Vatten Utveckling, Samhällsekonomisk värdering av rent vatten – fallstudier av Vombsjön och Mälaren. Anna Löfmarck, och Mats Svensson, Bisnode Information AB. Ladda ner på: http://vav.griffel.net/filer/SVU-rapport_2014-14.pdf

Lagstiftning och utredningar som berör vatten

Vattendirektivet

I december 2000 trädde EU:s vattendirektiv⁵ i kraft. Två viktiga principer slås fast i direktivet: länderna ska arbeta på ett sätt i sin vattenförvaltning som utgår från avrinningsområden (naturens egna vattengränser) och inte från av människan införda administrativa gränser, för att åtgärda brister i vattenmiljö och vattenkvalitet. En annan gemensam princip är det systematiska planeringsarbete som ska ske under 6-åriga förvaltningscykler, efterföljt av åtgärdsarbete. År 2004 infördes vattendirektivet i svensk lagstiftning genom bland annat vattenförvaltningsförordningen.

Vattendirektivet har påverkat vattenvårdsarbetet i Sverige en hel del. Det har bland annat lett till att Mälarens vattenvårdsförbund startade projektet ”Mälaren – en sjö för miljoner” för att hjälpa till att stötta kommunerna i Mälarens avrinningsområde med att genomföra de åtgärder som krävs för att nå målen i Vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Dricksvattenutredningen 2016

Dricksvattenutredningens⁶ övergripande uppgift har varit att gå igenom dricksvattenområdet, från råvatten till tappkran för allmänt dricksvatten. Syftet har varit att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning på kort och lång sikt. Uppdraget betonar särskilt klimatförändringarnas betydelse och de krav på anpassningar och förändrade förhållningssätt som kan behövas för dricksvattenfrågorna.

Miljöövervakningsutredningen 2019

Miljöövervakningsutredningen⁷ har haft i uppdrag att göra en översyn av den svenska miljöövervakningen och föreslå dels en lämplig avgränsning i förhållande till närliggande verksamheter, dels förändringar för att bättre möta framtida behov. Syftet med miljöövervakning är att följa tillståndet i miljön, upptäcka nya miljörisiker och vara ett underlag för att bedöma arbetet för att nå Sveriges nationella miljö kvalitetsmål. För miljöövervakningen i vatten är det nu särskilt intressant att koppla det till underlaget för statusklassning i vatten samt uppföljning av åtgärder.

Vattenförvaltningsutredningen 2019

Vattenförvaltningsutredningen⁸ har bland annat haft i uppdrag att:

- föreslå hur organisationen bör vara utformad för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller ramdirektivets krav,
- föreslå hur finansieringen av de åtgärder som följer av åtgärdsprogrammen bäst kan säkerställas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I vattenförvaltningsutredningen betonar man särskilt vikten av att fokusera på arbetet med åtgärder framöver för att uppnå målen. Det finns en möjlighet att vattenvårdsförbund och vattenråd kan komma att få en större roll i framtida arbete med åtgärder på lokal nivå.

Finns det andra lagstiftningar och utredningar som är viktiga i vattenvårdsarbetet som du känner till?

⁵ <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/eus-vattendirektiv.html>

⁶ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/04/sou-201632/>

⁷ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/04/sou-201922/>

⁸ <https://www.regeringen.se/remisser/2020/02/remiss-sou-201966-betankade-av-vattenforvaltningsutredningen/>

Hållbar utveckling - AGENDA 2030 - och Mälaren

År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en universell agenda som innehåller de 17 Globala målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. För att uppnå målen krävs det att både regeringar, privat sektor, civilsamhälle och medborgare samarbetar. Mälarens vattenvårdsförbund med sina olika medlemmar och omfattande kontaktnät har en stor möjlighet att bidra till en hållbar utveckling i regionen. Ett flertal av de globala målen berör förbundets verksamhet men de tydligaste är Rent vatten och sanitet för alla (6), Hållbara städer (11) och Ekosystem och biologisk mångfald (15).

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Mälarens vattenvårdsförbund

Historik och grunduppdrag

Ursprunget till Mälarens vattenvårdsförbund⁹, Mälarkommittén, bildades 1959. Det var ett samarbete mellan de fyra länsstyrelserna runt Mälaren samt länsstyrelsen i Örebro län. Uppgiften var bland annat att samordna och förbättra övervakningen av Mälarens vattenkvalitet. Dessutom skulle man arbeta med samhällsplanering för att identifiera vattenresursen och de anspråk vi har på den i första hand för transporter, som recipient och dricksvattentäkt samt för rekreation. 1965 påbörjades den omfattande Mälärundersökningen, det övervakningsprogram som fortfarande pågår.

I mitten av 1990-talet väcktes frågan om att bilda ett vattenvårdsförbund kring Mälaren för att få en bredare samverkan och representation i vattenvårdsarbetet kring Mälaren. 1998 övergick Mälarkommittén till att bli Mälarens vattenvårdsförbund i dess nuvarande form och sedan dess ingår samtliga strandnära Mälarkommuner i förbundet (23 st), de större vattenverken, viktiga branschorganisationer samt flera ideella föreningar. I stadgarna som antogs 1998 var huvudsyftena att:

- bedriva miljöövervakning i Mälaren
- få fram underlag för samhällsplanering
- bidra med information till allmänheten om miljötillståndet i Mälaren.

Nuvarande verksamhet och roll

En central roll för Mälarens vattenvårdsförbund är att vara en plattform för samverkan och kunskapsutbyte. Det är av stor betydelse då det är flera län och många kommuner inblandade.

I och med att vattenförvaltningen införlivades i svensk lagstiftning 2004 och att man började arbeta mer systematiskt och avrinningsområdesvis med åtgärder för att nå god vattenstatus, blev önskemålen allt starkare om att vattenvårdsförbundet med sin samlande roll skulle bidra till att stötta och samordna åtgärdsarbetet. Projektet Mälaren – en sjö för miljoner drogs igång som en testpilot 2013. Därefter fattades beslutet på stämman 2017 om att justera stadgarna för att även ta in arbete med åtgärder som en fast del av verksamheten inom förbundet, förutom de delar som fanns med sedan tidigare; miljöövervakning, information och underlag för samhällsplanering. De aktuella stadgarna från 2017 finns här: www.malaren.org/vattenvardsforbundet/stadgar/

⁹ www.malaren.org

Mälaren – en sjö för miljoner (MER)

Mälarens vattenvårdsförbund har sedan 2013 drivit Projektet Mälaren – en sjö för miljoner (MER)¹⁰. Projektet har haft till syfte att stötta kommunerna runt Mälaren i deras komplexa arbete med vattenfrågor sedan införandet av vattendirektivet. 23 kommuner i Mälarens avrinningsområde är medlemmar i MER.

Verksamhet 2013-2020

I starten ordnades många seminarier som var välbesökta. 2013-2014 hölls 10 seminarier som besöktes av sammanlagt 480 personer. Under 2015-2016 var det stort fokus på ansökan om LIFE IP Rich Waters. Efter två och ett halvt års intensivt arbete, lyckades vi få det stora EU-projektet LIFE IP Rich Waters i hamn och i januari satte projektet igång. Vattenmyndigheten/länsstyrelsen i Västmanland hade då tagit över samordningen och styrningen av LIFE IP-projektet och dess parter och delprojekt. Mälarens vattenvårdsförbund gick nu in i en ny fas som en av parterna och deltagare i två projekt. Ett av projekten tillhör MER och handlar om utveckling av nya projektansökningar för att få medel och möjligheter att växla upp pengar och kompetens till ytterligare åtgärder för bättre vatten i vårt distrikt. 2017 blev ett år med omstart i verksamheten inom MER med fokus på de medlemmar som inte ingår i LIFE IP. På grund av personalomsättning blev det ett tapp under 2018, men i januari 2019 hölls ett stort seminarium med ca 250 deltagare från över 40 kommuner. Under året hölls sedan flera seminarier och workshops om dagvatten, enligt önskemål. Under 2020 är det återigen fokus på projektutveckling, att hitta former och finansiering för åtgärder.

Resultat

Under 2013-2020 har hittills hållits 32 seminarier inom MER med totalt 1488 deltagare. En vanlig avgift för ett liknande seminarium som hålls av annan part, kostar ca 6000 kr/person. Det motsvarar då knappt 9 miljoner kronor i deltagaravgifter.

Projektet LIFE IP Rich Waters innebär i ekonomiskt bidrag att Mälarens vattenvårdsförbund och projektet MER får ytterligare drygt 550 000 kr per år till verksamheten från EU mellan 2017 – 2024 för att genomföra de delprojekt vi deltar i. Totalt kommer även de nio kommuner inom MER, som deltar i LIFE IP Rich Waters, att få 26,5 miljoner kronor under åren 2017-2024 i EU-bidrag till åtgärder för bättre vatten. Hela projektet LIFE IP Rich Waters omfattar åtgärder för 300 miljoner kronor till vårt vattendistrikt, varav ca hälften är bidrag från EU.

Många av tjänstemännen som arbetar som vattenstrateger eller liknande inom kommunerna, är ofta ganska ensamma i sin roll och sätter stort värde på utbytet av kunskap, erfarenhet och kamratskap inom nätverken i MER.

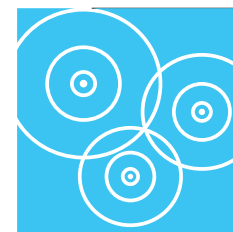
Projektet löper ut i december 2021 och Mälarens vattenvårdsförbund har gjort en utvärdering (se bilaga 1) för att få kunskap om hur MER har fungerat, vad i verksamheten som har varit ett stöd för kommunerna samt hur en ny version av MER skulle kunna se ut. Målgrupp för utvärderingen är i första hand i projektet engagerade tjänstemän och politiker från medlemskommunerna, men även medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund som inte är anslutna till MER har fått frågor via en enkät.

Sammanfattning av enkätresultat

WRS som fick uppdraget att göra utvärderingen drar slutsatserna att medlemmarna överlag har ett behov av stöd gällande vattenfrågor, dels i form av expertstöd men dels även i form av kunskapsutbyte kommuner emellan. Man önskar forum för att jämföra och utbyta erfarenheter då man ofta ställs inför likartade problem och då kan dra nytta av varandras tidigare erfarenheter.

Insatser arrangerade av MER för ökad kunskap och samverkan gällande kommunernas vattenvårdsarbete har uppskattats och får ett bra betyg. Deltagarna har framför allt deltagit i seminarier, konferenser och fältbesök.

När det kommer till MER:s påverkan i kommunerna anser drygt en tredjedel av de svarande att projektet har haft effekt på tagna beslut gällande vattenfrågor. En lika stor andel tycker även att projektet bidragit till förändringar i det praktiska arbetet. Intresset för fortsatt medlemskap i MER är mycket stort.

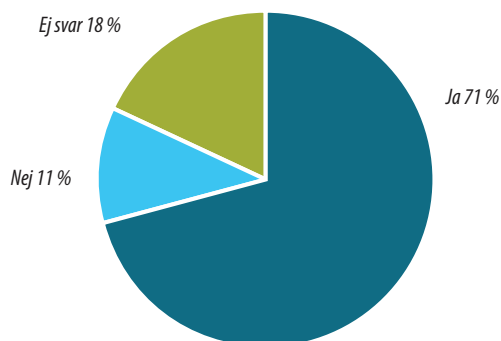

MÄLAREN
EN SJÖ FÖR MILJONER

¹⁰ <http://www.malaren.org/malaren-en-sjo-for-miljoner/>

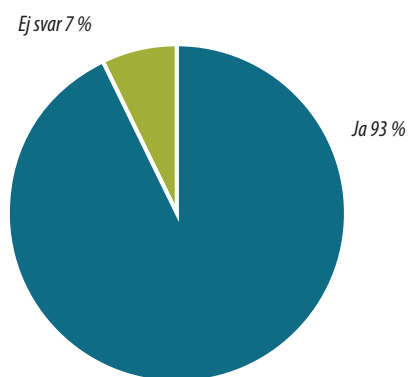
Projektets värde

Har deltagande i MER varit värt pengarna? 71 % av de svarande anser att deltagandet i MER varit värt de avgifter som kommunens medlemskap innebär.

Skulle du vilja att din kommun fortsätter att satsa pengar i framtiden?

Vi tolkar denna fråga som en fortsättning av den förra och då säger hela 93 % att de är intresserade av att deras kommun har en fortsatt medverkan i MER. Det framgår dock av någon kommentar att frågan inte är helt tydligt formulerad.

Övriga projekt inom Mälarens vattenvårdsförbund

Bekämpning av sjögull

MVVF har samordnat planering och finansiering av bekämpning av sjögull i Mälaren¹¹ samt är koordinerande i genomförandet, där Eskilstuna kommun är utförare av bekämpningen. Projektet beräknas pågå fram till minst 2024. Samordningen sker i ett nätverk, där kommunekologer från de fyra berörda kommunerna och de två länsstyrelserna deltar tillsammans med projektledning och utförare. Det har varit ett framgångsrikt arbetssätt, där alla deltar med sin specifika kompetens. Medlemmarna ger draghjälp åt varandra att driva projektet, planera framåt och söka finansiering.

Åtgärdssamordnare i Sagån, LEVA pilotområde

MVVF har en åtgärdssamordnare mot övergödning i samarbete med Sagåns vattenråd. Detta är ett av Havs- och vattenmyndighetens 20 pilotområden för åtgärdssamordning i Sverige¹². Sagån är ett av de Mälarmynnande vattendragen med högst halter av näringsämnen. Åtgärderna som kommer till stånd genom LEVA-projektet ska motverka övergödning, men utformas samtidigt med tanke på helheten (miljögifter, konnektivitet, biologisk mångfald, klimatanpassning och rekreation). Det har varit en framgångsfaktor att göra detta i samarbete med Sagåns vattenråd. Det vore en naturlig fortsättning att utveckla och förstärka samarbete med övriga vattenråd i de Mälarmynnande vattendragen.

FOTO: SUSANNA HANSEN

Lokalt engagemang
för vatten

¹¹ <http://www.malaren.org/projekt/sjogull/>

¹² <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/samverkansomraden/leva---lokalt-engagemang-for-vatten/levas-atgardsomraden.html>

Resultat LIFE IP Rich Waters – After-LIFE-plan?

Projektet LIFE IP Rich Waters, www.richwaters.se¹³, uppstod inom Mälaren – en sjö för miljoner och i samarbete med Vattenmyndigheten och 32 andra partners, söktes och beviljades projektet med start 2017. Projektets budget är 300 miljoner kronor, varav hälften utgörs av bidrag från EU. Det drivs nu från Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns distrikt/Länsstyrelsen i Västmanlands län och det omfattar fem teman:

- Minska övergödningen från jordbruk, avlopp och dagvatten
- Minska övergödningen från sjöbottnar
- Minska mängden miljögifter i våra vatten
- Skapa fria vandringsvägar för fisk
- Förbättra vattenplaneringen

Inom dessa fem teman utförs totalt 21 delprojekt och det kommer fram mycket intressanta resultat och demonstrationsåtgärder. Efter projektets slut är det viktigt att förvalta dessa kunskaper och att de sprids för att bidra till ”ringarna på vattnet” i form av fler och bättre åtgärder. Att hitta ett sätt att få kunskaperna att leva vidare på, är en sk ”After-LIFE-plan”. Här ser vi att MVVF skulle kunna spela en viktig roll i att ta hand om resultaten och förvalta dem, sprida och vidareförmedla informationen.

¹³ www.richwaters.se

FOTO: LÄNSSTYRELSEN

SWOT-analys

För att bilda oss en uppfattning om förbundets styrkor och svagheter, gjorde vi i visionsgruppen en SWOT-analys av förbundet under hösten 2019. En sammanfattning av den följer nedan.

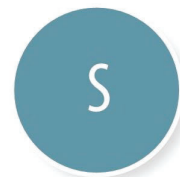
S=Styrkor (internt)

Mälarens vattenvårdsförbund är en trovärdig organisation som många är positivt inställda till. Vi arbetar med ett ansvarsområde som många tycker är viktigt.

Förbundet har många medlemmar med stor bredd bland medlemmarna och många starka medlemsorganisationer. Hos medlemmarna har vi stor samlad kompetens och vi finns på alla nivåer.

Vi har lyckats bra med finansiell uppväxling i flera projekt och har möjlighet att söka många olika typer av anslag, då vi har många olika typer av medlemmar, som till exempel både kommuner, länsstyrelser och samverkan med forskare på SLU.

Vi har en driven styrelse och ett driftigt kansli med stor vilja att komma framåt. Vi har ett gott samarbete med många viktiga aktörer.

W=Svagheter (internt)

Verksamheten spänner över många områden med förhållandevis lite personal. Önskemålen på verksamheten är många men då kansliet inte har så många anställda är det svårt att förmå att driva alla frågor fullt ut. Med liten personalstyrka saknas kompetens på kansliet i flera viktiga frågor.

Det är svårt att höja medlemsavgifterna och förbundet saknar stabil finansiering som motsvarar önskemålen från medlemmarna.

Administrationen tar ibland förhållandevis mycket tid, och då får den utåtriktade verksamheten få stå tillbaka. Det kan ta en del tid att hinna med internkommunikationen med 52 medlemmar.

Det är en sårbar organisation då kansliet är litet, vilket gör det personberoende. Förbundet har ingen "egen" personal, då det är Länsstyrelsen i Västmanland som anställer och håller med personal.

Det finns intressekonflikter mellan olika medlemmar och även stora skillnader i medlemmarnas kapacitet. En del av de som drar stor nytta av Mälarens vatten finns inte i avrinningsområdet, och är därför inte medlemmar. Till exempel gäller det många kommuner som får sitt dricksvatten från Mälaren.

Medlemmar kan även brista i kommunikation gentemot förbundet och inte dela med sig av data till exempel.

Styrelsens ledamöter är osynliga som ambassadörer. Förbundet saknar målstyrning.

O=Möjligheter (externt)

Vattenbristen lyfter vattenfrågan och det är stort fokus på dricksvattenresurser. Vatten är vårt viktigaste livsmedel och det är inte bara en miljöfråga utan även en beredskapsfråga. Även rekreation kring vatten är viktigt för många. Det tycks råda politisk konsensus om att vatten är viktigt, och det finns därmed en hel del statliga pengar för vattenåtgärder.

Just nu pågår flera statliga utredningar som gäller vatten.

Klimatåtgärder och vattenåtgärder går ofta hand i hand. Klimatfrågan ligger högt på agendan och det kan gynna vattenarbetet. Det finns en möjlighet för oss att bli en nationell förebild.

Vi har nära till Life IP Rich Waters och Vattenmyndigheten.

Det finns andra vattenvårdsförbund och ideella organisationer med bra arbete och idéer att lära av. Det finns även stora sjöar utomlands som arbetar bra som vi kan lära av.

Det finns många olika finansieringsmöjligheter som både forskningspengar, EU-pengar m.fl. Det finns intresse från andra kommuner att ansluta till förbundet och därmed möjlighet att växa.

Media visar stort intresse när vi gör åtgärder och undersökningar.

T=Hot (externt)

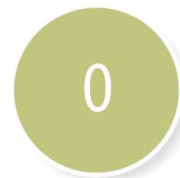
Det är lågkonjunktur och kommunerna har dålig ekonomi. Det blir svårare att konkurrera om resurserna. Riskerna finns att den statliga finansieringen minskar.

Stor okunskap om betydelsen av friska ekosystem och även okunskap och lite forskning om kopplingen mellan hälsa och rent vatten.

Brist på arbetskraft med kompetens inom vattenfrågor.

Enligt vattenförvaltningens förslag ska myndigheternas uppdrag förändras. Om det går igenom kan det innebära en risk för fördröjning av arbetet.

Fokus hamnar ibland på sådana problem som inte är de största.

Stämmer den här analysen tycker du? Något du vill lägga till eller ta bort?

Förslag vision för Mälarens vattenvårdsförbund 2022-2027

Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna

- Detta är en kärnverksamhet inom förbundet, som bedrivs genom styrelsemöten, arbetsgruppsmöten, årsstämma, Mälarseminarier, webinarier m.m.
- Under kommande år utvecklas ämnesspecifika nätverk för till exempel miljögifter, övergödning, invasiva arter, ekosystembaserad fiskförvaltning, jordbruk, sjöfart, klimatanpassning, dricksvatten och regional planering.

Vad gör vi idag?

Mälarens vattenvårdsförbund utgör idag en mötesplats för ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna i flera sammanhang: styrelsemöten, arbetsgruppsmöten, grupper inom MER, årsstämman, Mälarseminariet m.fl. andra seminarier/webbinarier och träffar som arrangeras.

Förslag verksamhet 2022-2027

Samverkan, utbyte och lärande mellan medlemmarna är en kärnverksamhet inom förbundet. Vi fortsätter med samma mötesplatser som tidigare, som till exempel nätverken för kommunernas vattensamordnare och vattenpolitiker, men vill också bygga vidare på detta och utveckla ytterligare, genom att starta upp flera ämnesspecifika nätverk.

Medlemmarna har stor kompetens i sina organisationer. MVVF:s roll blir att driva nätverk för olika områden där medlemmarnas kompetens tas tillvara, samordnas. Erfarenhetsutbyte sker inom nätverken, vilket ökar medlemmarnas kompetens och ger en samlad, bättre styrka, 1+1=3! Det är en stor vinst att samordna kompetens och finansiering hos våra olika medlemmar i gemensamma projekt för åtgärder i olika nätverk där vi kan stötta varandra på olika sätt. Idag drivs till exempel ett nätverk för bekämpning av sjögull vilket fungerar mycket bra. Även inom andra områden finns behov av nätverk för utbyte och samordning av kunskap, praktisk erfarenhet, finansiering av åtgärder, miljöövervakning m.m. Nätverken är behovsstyrda och kan upphöra då problemet är löst. Några exempel på områden där nätverk runt Mälaren skulle göra stor nytta är:

- miljögifter
- övergödning
- mikroplaster
- invasiva arter
- fisk och fiske
- jordbruk
- sjöfart
- klimatanpassning
- dricksvatten
- regional planering

Att driva nätverk på detta sätt är givande både för de enskilda medlemmarna och för helheten, men tar också viss tid i anspråk. Med dagens bemanning på kansliet ryms inte detta i någon större utsträckning. För att kunna driva ett nätverk på ett bra sätt inom ett visst område, bör man också ha en viss grad av sakkunskap.

Vilka typer av nätverk skulle du ha nytta av i ditt arbete?

FOTO: LÄMSSTYRELSEN

Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till 2027 genom att:

- Samordna planering, finansiering och genomförande av åtgärder. Möjliggöra åtgärder där samarbete inom hela avrinningsområdet är en förutsättning för framgång.
- Stötta med sakkunskap i planering och genomförande
- Stötta enskilda medlemmar med utredningar och projekteringar
- Hålla utbildningar och seminarier
- Kommunicera mera och sprida resultat och erfarenheter vidare för ett framgångsrikt vattenarbete.

Samordningen sker främst i behovsstyrda nätverk/projektgrupper där medlemmarnas kunskaper och erfarenheter tas tillvara och får komplettera varandra. I vår roll som koordinator kan vi fungera som kunskapsbank och förmedla vidare information och kontakter för att sprida vidare kunskap om demonstrationsåtgärder och resultat av åtgärder. På så sätt bedrivs åtgärdsarbetet inom Mälarens avrinningsområde mer kostnads-effektivt och med förbättrat resultat.

Vad gör vi idag?

Vi samordnar planering, finansiering och genomförande av åtgärder inom projektet ”Mälaren – en sjö för miljoner”. Ett viktigt nätverk är tjänstemannagrupperna inom MER, som träffas regelbundet och utbyter erfarenheter och inspirerar till nya projekt och åtgärder. I denna grupp initierades ansökan till LIFE IP Rich Waters, som sedan genomfördes av MER. Läs mer om verksamheten inom MER på sid 10.

Vi samordnar även bekämpning av sjögull i ett nätverk av de länsstyrelser/län och kommuner där sjögull växer, samordnar ansökan av olika medel samt sköter kommunikationen med Havs- och vattenmyndigheten. Hittills har det varit framgångsrikt.

Vi har även en åtgärdssamordnare i Sagån avrinningsområde, som ett av Havs- och vattenmyndighetens pilotområden för åtgärdssamordning. En framgångsfaktor har varit just att samarbeta med Sagåns vattenråd. Samarbete och stöd till de tillrinnande vattendragens vattenråd och vattenförbund är en viktig del i åtgärdsarbetet.

Under flera år har Mälarens vattenvårdsförbund, framförallt genom projektet MER, ordnat seminarier och workshops kring aktuella ämnen som rör vattenvårdsåtgärder och miljöproblem i vatten. Dessa träffar har varit välbesökta och uppskattade. Under 2019 blev också utbildningen ”Kommunernas roll i vattenförvaltningen”¹⁴ klar, i samarbete mellan MER och Vattenmyndigheten.

Idag kommunicerar vi och utbyter erfarenheter framförallt med medlemsorganisationerna.

Vi har sakkunskap inom miljökommunikation och miljöövervakning och allmänt om vatten, men har egentligen ingen tid att stötta enskilda medlemmar.

Förslag verksamhet 2022-2027

- *Samordna planering, finansiering och genomförande av åtgärder. Möjliggöra åtgärder där samarbete inom hela avrinningsområdet är en förutsättning för framgång.*

Samordningen är tänkt att ske i nätverk/projektgrupper där medlemmarnas kunskaper och erfarenheter tas tillvara och får komplettera varandra. Vi bevarar och bygger vidare på de väl fungerande nätverk, som redan finns inom förbundets verksamhet idag. Åtgärdsarbetet vidgas till att omfatta alla medlemmar, kommuner och andra intressenter i Mälarens avrinningsområde, där det behövs och är relevant.

Finansiering av projekt och åtgärder bör göras i ett helhetsperspektiv. Kommunerna och andra aktörer ska inte behöva vara beroende av tillfälliga utlysningar av medel utan kunna ha en helhetsbild av investeringar och prioriteringar så att de kan nyttja den interna budgeten och tillfälliga regionala och statliga utlysningar på mest effektiva sätt. Här kan MVVF spela en viktig roll genom att ha kunskap om olika aktörers förutsättningar samt de utlysningar av finansiering som finns på olika nivåer och stötta medlemmarna i planering av åtgärder.

- *Stötta med sakkunskap i planering och genomförande*

En samlad sakområdeskompetens inom kansliet gör att vi kan bedriva ett miljöarbete med helhetsperspektiv. Det är annars lätt att man riskerar att missa en viktig aspekt när man genomför åtgärder och bara inriktar sig ensidigt för att åtgärda några få problem.

¹⁴ <http://www.malaren.org/malaren-en-sjo-for-miljoner/utbildning-for-kommunpolitiker-och-tjanstepersoner/>

Allt hänger ihop. Inom nedanstående områden finns behov av mer specifik kompetens inom förbundet, för att svara bäst mot miljöproblemen och den påverkan som ger upphov till problemen:

- Miljögifter (till exempel TBT/båtbottenfärger, mikroplaster och PFAS)
- Fisk & konnektivitet
- Övergödning (intern och extern)
- Klimatanpassning (dagvatten, Mälarens reglering)
- Invasiva arter & biologisk mångfald
- Dricksvatten
- Sjöfart, fritidsbåtar, transport
- Jordbruk & livsmedelsförsörjning
- Regional planering (befolkningsutvecklingen)

Kompetenserna skulle med fördel kunna lånas in på viss arbetstid från de olika medlemsorganisationerna till att arbeta för förbundet.

Det finns också ett uttalat önskemål av expertstöd och guidning från många som arbetar med vattenvård framförallt på kommunerna. Vatten spänner över så många områden att det är svårt att vara insatt i alla områden med nya rön. Det är svårt att veta vem man kan lita till att lyssna på.

- Stötta enskilda medlemmar med utredningar och projekteringar

Kansliet kan stötta enskilda medlemmar med olika frågor inom vattenvård. Det enklaste sättet att finansiera möjligheten att göra detta är att medlemsorganisationen får låna in personal mot självkostnadspris per timme. Ett slags konsult hjälp till självkostnadspris. Personalen på kansliet kan hjälpa till med att åka ut och titta på plats, ge förslag på åtgärder och uppföljning, kunna räkna på dem och ge kostnadsförslag osv. På så sätt kan man nyttja kompetensen på kansliet lokalt. De områden som är aktuella för detta är:

- Utredningar
- Projektering av åtgärder
- Miljöövervakning och uppföljning

- Utbilda och hålla seminarier

Det finns ett stort behov av utbildning inom nya områden, där ny kunskap kommer fram. Samtidigt finns det också behov av en grundutbildning om vatten till nyanställda. Det är ganska stor omsättning på personal och många kommuner inrättar nya tjänster för till exempel vattensamordnare. För dessa vore det bra att ha en grundutbildning, som ges 1-2 gånger om året. Detta skulle underlätta introduktionen i vattenförvaltningen och är något som MVVF skulle kunna erbjuda. Det ger också de nyanställda, förutom kunskaper, bra kontakter med dem på andra kommuner. För de som arbetar som vattensamordnare på kommunerna, spelar nätverket inom MER stor roll i deras yrkesutövning. Att vi håller utbildningar och seminarier i aktuella ämnen, är ett kostnadseffektivt sätt att göra detta, då det ofta är ganska dyrt att gå på de utbildningar och seminarier som hålls av andra.

- Kommunicera mera och sprida resultat och erfarenheter vidare för ett framgångsrikt vattenarbete.

För att verksamheten och de resultat som uppnås ska göra nytta, behöver de kommuniceras till alla intressenter och även allmänhet på det bra sätt. I vår roll som koordinator kan vi också fungera som kunskapsbank och förmedla vidare information och kontakter för att sprida vidare kunskap om demonstrationsåtgärder och resultat av åtgärder. Här vill vi till exempel ta vid efter att projektet LIFE IP Rich Waters har avslutats, med att hjälpa till att sprida de resultat och erfarenheter som har gjorts under åren.

Vi behöver också ha strukturer för att prata med och ta in åsikter från allmänhet och övriga intressenter. Ett ökat fokus på nätverk och samverkan med fokus på kunskapsbyggande kräver också kompetens kring hur dessa processer utformas för att bli så effektiva som möjligt.

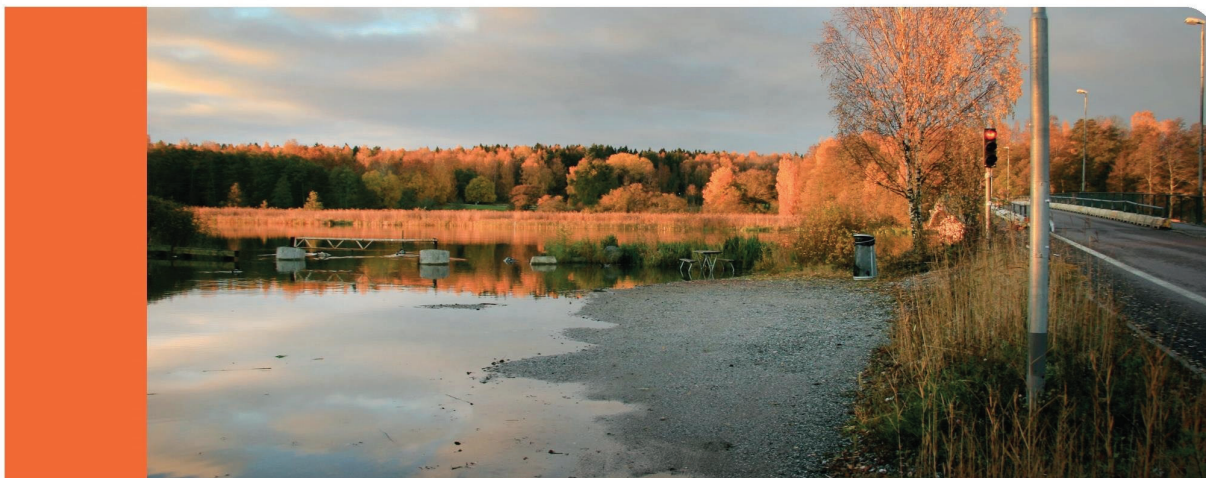
Vilka specialistkunskaper skulle du önska att det fanns på MVVF:s kansli?

Är detta något som er medlemsorganisation skulle ha nytta av? Till vilken typ av uppdrag i så fall?

Vilket behov av utbildning finns inom din organisation? Vad ser du behov av att andra skulle behöva utbildas i?

Syftet är att genom en bättre kommunikation med olika parter ge dem en bättre förståelse för de åtgärder som behövs göras. Den andra sidan av myntet kommunikation är att förbundet måste lyssna, och genom att lyssna kommer vi att förstå vad allmänhet och andra intressenter har för intressen och behov. För att vara relevanta måste vi ha en aktiv kommunikation med de aktörer som påverkar Mälaren. Om verksamheten ökar, behöver också de resurser som läggs på kommunikation och information inom förbundet att öka.

*Vilka parter tycker du vi framförallt behöver kommunicera mer med?
I vilka frågor tror du att allmänheten har ett stort intresse?*

Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans genom:

- framåtsyftande undersökningar
- samordning och planering av förebyggande åtgärder

Vad gör vi idag?

Att blicka framåt för att förebygga kommande utmaningar, har inte varit en uttalad del i verksamheten. Vi har under 2020 börjat komma in på detta, dels genom att börja arbeta med projektutveckling inom klimatanpassning, som också går hand i hand med många vattenvårdsåtgärder, samt att vi har sökt pengar från FORMAS för ett större forskningsprojekt om Mälarens framtida utmaningar.

Vilka miljöutmaningar är viktigast för din organisation att hantera framöver?

Förslag verksamhet 2022-2027

Att arbeta förebyggande är oftast ett bra sätt att hantera stora förändringar. Vi står nu inför flera större förändringar, som kommer att påverka Mälaren och dess tillrinnande vattendrag. Befolkningsökning, ökad livsmedelsproduktion och ett förändrat klimat. Det är svårt att säga hur detta kommer att påverka och hur vi bäst ska förebygga eventuella kommande problem.

Mälarens vattenvårdsförbund har ett gott samarbete med bland annat Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), och genom dem har vi goda möjligheter att få hjälp med prognoser för framtida tillstånd och påverkan. Utifrån detta kan vi tillsammans arbeta gemensamt med att samordna och planera för förebyggande åtgärder.

Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren samt utveckla den genom:

- Samordning av mätningar och resultat inom hela avrinningsområdet
  - Nya metoder för miljöövervakning främst för uppföljning av åtgärdernas effekt
  - Förbättra spridningen av resultaten till intressenter, beslutsfattare och allmänhet
- Detta ger oss en djupare förståelse för vad som händer på vattnets väg i tillrinnande vattendrag och i Mälaren och hur de akvatiska ekosystemen i Mälarens avrinningsområde mår.

Vad gör vi idag?

Mälarövervakningen ingår tillsammans med Vänerns och Vätterns miljöövervakning i den nationella miljöövervakningen, delprogrammet Stora Sjöarna, inom programområdet Sötavatten. Den nationella miljöövervakningen styrs och samordnas via Havs- och vattenmyndigheten. Se <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/miljoovervakning/miljoovervakningens-programomrade-sotvatten/delprogram-stora-sjoarna.html>

De provtagningar som sker görs både i vatten, sediment och biota (fisk m.m.). De moment som ingår är: vattenkemi, växt- och djurplankton, bottenfauna, fisk, miljögifter, sjöfågel, vegetation och klimat. Sedan 2018 har vi en överenskommelse om forskning och utveckling av miljöövervakningen i Mälaren med SLU, som utför flera delar av miljöövervakningen i Mälaren. Läs mer om detta på SLU:s sida "Fokus på Mälaren"¹⁵.

Detta är grunden för miljöövervakningen i Mälaren, som till stora delar har pågått sedan 1965. Tillsammans med Vänern och Vättern utvecklar vi ständigt miljöövervakningen, för att följa pågående miljöproblem och fånga upp nya. Till exempel har vi nyligen lagt till övervakning för att närmare följa klimatförändringen. En metod för att följa upp mikroplaster håller även på att utvecklas för de stora sjöarna i samarbete med Örebro universitet. Under 2020 kommer vi tillsammans att göra en översyn av övervakningen av miljögifter, som behöver utvecklas ytterligare. Ett annat exempel på utveckling är CyanoAlert, en ny varningstjänst för algbloomningar, som vi nu är med och provar 2020-2021.

Ett sätt att förbättra spridningen av miljöövervakningen, vad som pågår och resultaten, är de webinarier som SLU håller tillsammans med oss flera gånger om året. Där är alla medlemmar välkomna att lyssna.

Förslag verksamhet 2022-2027

Den nationella miljöövervakningen har länge varit basen i Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet, och bör fortgå i samma form, med samordning tillsammans med Vänern och Vättern samt vidareutveckling av de områden där behov uppstår av ytterligare undersökningar, i och med att nya miljöproblem uppstår.

Med hjälp av provtagning och analyser kan man uppskatta statusen enligt vattendirektivet hos de olika vattenförekomsterna i Mälaren (32 st) samt följa trender i förändringen av ekosystemet. Data från övervakningen används även till att följa måluppfyllelsen av de nationella miljömålen, samt att de också används till internationell rapportering.

Många kommuner runt Mälaren och vattenvårdsförbund i tillrinnande vattendrag, uttrycker behov av hjälp med att utforma bra provtagningsprogram, samt hjälp/samordning av upphandling, provtagning och tolkning av resultat. Detta stöd vill vi utveckla.

Det finns även behov av att hitta bra metoder för att följa upp åtgärdernas effektivitet. Ett exempel på sådan övervakning är sensorer, som registrerar mätvärden kontinuerligt och kan läsas av via internetuppkoppling.

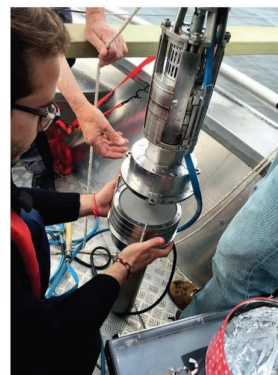
Data ger också upplysningar om vad som är problemen på olika platser, om utvecklingen går mot bättre eller sämre vattenkvalitet, om den biologiska mångfalden ökar eller minskar och livet i vattnet frodas eller dör ut. Det är viktigt att resultaten sprids till de som har nytta av dem. Det är också en viktig pusselbit i att få rätt åtgärder att finansieras och genomföras.

När det gäller överföringen av resultaten från miljöövervakningen till intressenter, beslutsfattare och allmänhet, finns det behov av utveckling.

Bli en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter genom att:

- Framföra våra gemensamma behov och önskemål
- Omvänt fungera som en kommunikationskanal från dem till oss

Det gäller till exempel Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Näringsdepartementet och Miljödepartementet m.fl, men även regionala myndigheter som Vattenmyndigheten och Länsstyrelserna.

Vad har er organisation för behov av miljöövervakning och vilket stöd i miljöövervakningen skulle ni behöva?

¹⁵ <https://www.slu.se/institutioner/vatten-miljo/forskning/forskningsprojekt/alla-forskningsprojekt/fokus-pa-malaren/>

Vad gör vi idag?

En roll som Mälarens vattenvårdsförbund har tagit i viss utsträckning, är att fungera som talesperson för medlemmarna i gemensamma frågor gentemot Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Miljödepartementet, samt Vattenmyndigheten i Norra Östersjön.

Förslag verksamhet 2022-2027

Den rollen skulle vi med fördel kunna utveckla för att lyfta de frågor som rör vattenvård och skydd av sötvatten, som nu har kommit lite i skymundan i det fokus på havet som råder. Vi skulle också ytterligare kunna bidra med att ge inspel till dessa myndigheter om vilken typ av statlig finansiering för vattenvårdsåtgärder som vi ser att det finns behov av. Vi fungerar också gärna omvänt som en kanal för de nationella myndigheterna till medlemmarna för att kommunicera de behov som finns av åtgärder nationellt. För nationella myndigheter är det av intresse att kunna kommunicera med en större grupp/region i olika frågor, och där fyller vi en funktion.

Kommunicera Mälarens värde och nytta för att medvetandegöra oss alla:

Både allmänhet, intressenter och beslutsfattare behöver förstå vilken tillgång Mälaren är, så att vi värdesätter det ovärderliga Mälaren ger oss utan kostnad.

Vad gör vi idag?

Mälarens vattenvårdsförbund har inte arbetat med att lyfta Mälarens värde och vilken resurs det är fram tills nu.

Förslag verksamhet 2022-2027

Att göra detta är en viktig del för att förståelsen för åtgärderna för att förbättra och bevara Mälarens vattenkvalitet ska bli allmänt accepterade och en viktig pusselbit för att öka motivationen. Detta kan till exempel göras genom en bättre kartläggning av de ekosystemtjänster som vattnet ger oss och hur de bidrar till hälsa, ekonomi och biologisk mångfald i Mälardalen. Mälarens värde behöver kommuniceras i större utsträckning framförallt till beslutsfattare, men även till allmänheten.

Vilket är Mälarens största värde för dig?

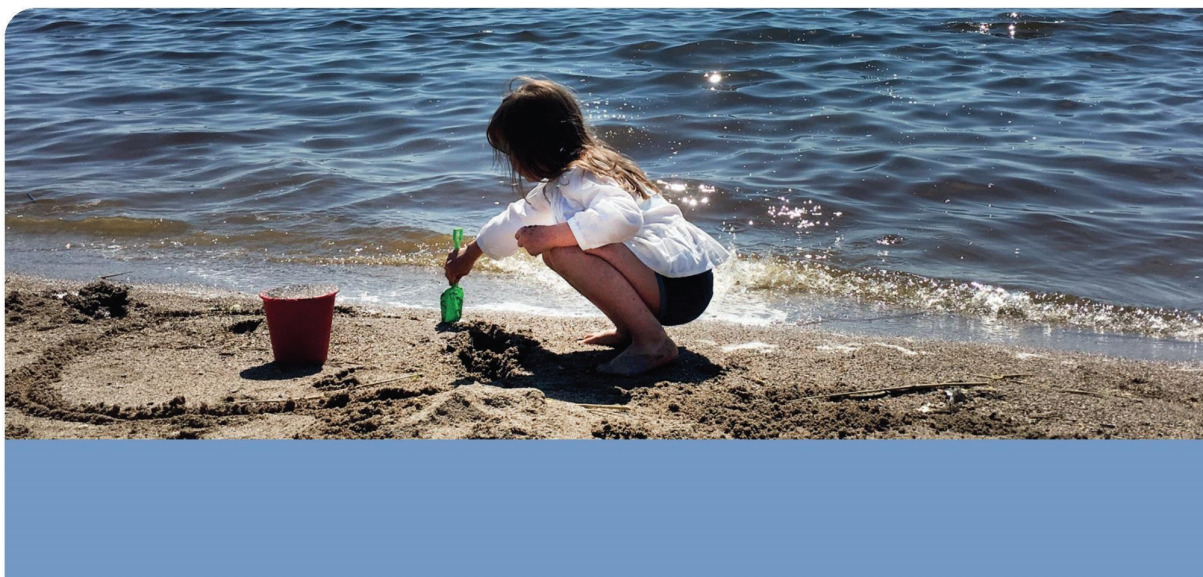

FOTO: INGRID HÄGERMARK

Tidsplan

Att få igång alla delar av verksamheten behöver inte ske på en gång, utan kan med fördel ske stegvis. Att till exempel ta vid och sprida resultaten efter LIFE IP Rich Waters, blir aktuellt först 2024. Men med tanke på att god status ska uppnås 2027, är det ändå viktigt att åtgärdsarbetet kommer igång i större skala ganska snabbt. Här kan MVVF fylla en viktig roll i samordningen.

Vilka delar tycker du är viktigast att de kommer igång tidigt? Vad kan vänta till senare?

Finansieringsförslag och kostnadsberäkningar

Finansiering kan ske på flera sätt, genom:

- Ökad ordinarie medfinansiering från medlemmarna
- Tillkommande nya medlemmar
- Ökade statliga bidrag
- Medfinansiering i form av arbetstid från vissa medlemmar
- Söka projektpengar, tex LOVA, LIFE m.m.
- Andra former?

En kombination av dessa olika former är antagligen att föredra.

I dagsläget får vi in medlemsavgifter från 53 medlemsorganisationer som består av de 4 länsstyrelserna och de 23 strandnära kommunerna runt Mälaren, 3 regioner, 4 större företag, de 3 största vattenproducenterna, 6 vattenorganisationer, 2 nationella myndigheter, samt 8 ideella organisationer. 2020 är medlemsavgifterna 1,5 miljon kronor och räknas upp med index K84 varje år (ca 2%).

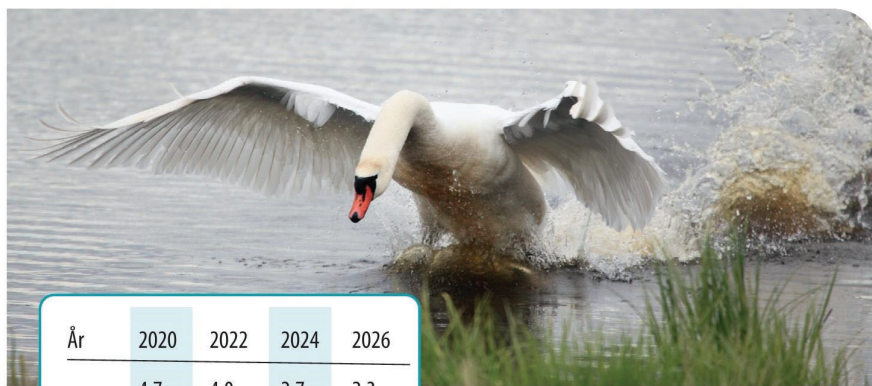
Vi får i dagsläget också in medfinansiering från MER-kommunerna (varav 8 är strandnära kommuner, och således även medlemmar i MVVF, och 15 är kommuner från övriga avrinningsområdet till Mälaren, dvs ej medlemmar i MVVF). Den medfinansieringen uppgår till ca 1,15 miljoner per år, fram till och med 2021.

Dessutom får vi ett bidrag från EU, genom LIFE IP Rich Waters, till miljöövervakningen (miljögifter) om 130 000 kr per år 2017-2024, samt ett bidrag till verksamheten med projektutveckling inom MER med 410 000 kr per år 2017-2021, samt 830 000 kr per år 2022-2023 och 420 000 kr 2024.

Under åren 2019-2020, med trolig förlängning t.o.m. 2021, har vi även ett bidrag från Havs- och vattenmyndigheten på ca 850 000 kr/år för åtgärdssamordnaren i Sagån/Mälaren. Vi får även ett årligt bidrag på 700 000 kr/år för den nationella miljöövervakningen från HaV.

(År 2019-2020 har vi tillsammans med flera parter runt västra Mälaren, sökt och beviljats 1,5 miljoner per år för bekämpning av sjögull i Mälaren, men det bidraget går via Länsstyrelsen till kommunerna)

Detta innebär att våra kända intäkter ser ut så här från 2020 till och med 2027:

I detta ingår en oförändrad medlemsbas och det är inräknat en ungefärlig indexuppräknings med 2% per år, samt att medfinansiering för MER endast beslutad fram tom 2021. Medfinansiering från EU till C4 är beräknad till 100% under fas 3, alltså 2022-2024.

Med ett utökat kompetenscenter där vi har kompetenser för miljögifter, fisk och konnektivitet, övergödning, invasiva arter och biologisk mångfald, dricksvatten, sjöfart, jordbruk och livsmedelsförsörjning och regional planering på 20% tjänst vardera, en klimatanpassare, en åtgärdssamordnare, en projektutvecklare och en kommunikatör på vardera 50% samt miljöövervakning och administration i oförändrad omfattning jämfört med idag, så skulle kostnaden landa på ca 5,1 miljoner kronor per år. Detta är bara ett exempel för att rama in storleksordningen.

Breddad representation och medlemskap

Då vi enligt vattendirektivet ska utgå från avrinningsområdena i vattenarbetet, blir det än mer aktuellt att se hela Mälarens avrinningsområde som vårt verksamhetsområde. Det ligger också ett stort tryck på olika organisationer i förslaget till kommande åtgärdsprogram enligt vattendirektivet, som gör att det är nog så viktigt att samverka kring olika åtgärder. Här bedömer styrelsen att Mälarens vattenvårdsförbund har en viktig samordnande roll att spela.

Eventuellt namnbyte

För att medlemmar i högre upp i avrinningsområdet ska känna igen sig, kanske vi behöver byta namn? Från Mälarens vattenvårdsförbund till exempelvis Mälardalens vattenvårdsförbund?

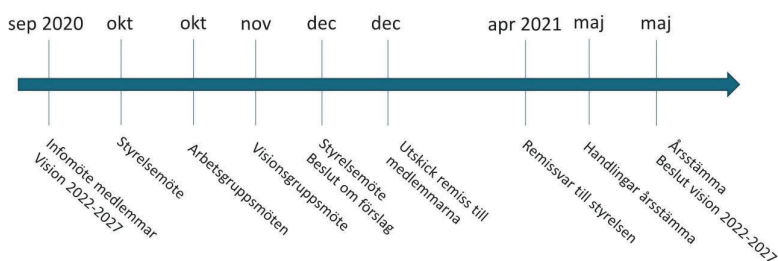
Vilka andra kan vara viktiga att ha med som medlemmar?

Vad tycker du? Har du annat förslag på namn? Eller ska vi behålla det gamla namnet?

Process för visionsarbetet under 2020-2021

Detta förslag går nu ut till alla medlemmar på remiss. Vi skickar även förslaget till andra kommuner i avrinningsområdet/som tar dricksvatten från Mälaren eftersom förslaget innebär en möjlighet för dessa kommuner att bli medlemmar. Vi vill ha in synpunkter på förslaget senast den 31 mars 2021. Efter remissen arbetas ett slutgiltigt förslag fram för utskick innan årsstämman den 21 maj 2021. Vid årsstämman fattas sedan beslut om visionen för verksamheten 2022-2027, så att den kan börja gälla från och med årsskiftet 2021/2022.

Tidslinje visionsarbetet

EGNA ANTECKNINGAR

MÅLET FÖR VÅRT ARBETE ÄR RENT VATTEN OCH FRISKA EKOSYSTEM
I MÄLAREN OCH DESS TILLRINNANDE VATTENDRAG

STYRELSENS FÖRSLAG TILL VISION
2020 - 12-04

LAYOUT OCH FOTO: TOMAS GUSTAVSSON BILD & FORM